

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om Herredsfoged Peter Carl Christian Holck og
hans Hustru Adelaïde Emilie Caroline Laub,
samt om hendes Forfædre.

Skrevet for Familien af Harald Holck.

Om Herredsfoged Peter Carl Christian Holck og
hans Hustru Adelaïde Emilie Caroline Laub,
samt om hendes Forfædre.

Skrevet for Familien af Harald Holck.

Holte 1956.

I Personalhistorisk Tidsskrift 1926 S.35-51 fik jeg trykt et Stykke om min Farfar: "Af Herredsfoged Carl Holcks Papirer". Hovedindholdet var hans, af mig supplerede, Ridderbiografi fra 1846 samt hans udførlige Optegnelser fra de tyske Besættelser af Fredericia og Omegn i 1848 og 1864. I Noter var der givet nogle yderligere Oplysninger, bl.a. om "Dronninglund-Sagen". Om hans Liv indtil 1846 findes der en Del Oplysninger i min dupliserede Biografi af hans Forældre Kommandør Carl Christian Holck (1758-1816) og Bolette Henriette (Henriette) Margrethe Lund (1776-1846), ligesom ogsaa min Far-
mor omtales. Bl.a. gengives i en Note p.161 ff. hendes karakteristiske Fortælling om Friskarefolks Besøg i Gauerslund Præstegaard i Maj 1848.

Hans Datter Adelaide (Ida) fik i Vejle Amts Aarbøger, 2. Halvbind, 1911, trykt "Minder fra Krigen 1864" med Dagbogsoptegnelser fra 19. Febr. til 17. Maj. (Hendes Fornavn blev fejlagtigt anført som Anna).

Til disse Arbejder maa jeg henvise, idet jeg dog jævnlig vil anføre noget derfra (navnlig fra de spredte Oplysninger i Biografien af hans Forældre), naar jeg i det følgende fremdrager, hvad der ellers i hans efterladte Papirer og andetsteds kan findes til yderligere Belysning af hans og hans Hustrus Liv.

Medens der i mine tidligere Arbejder findes Oplysninger om en stor Del af hans Forfædre, savnedes der let tilgængelige Oplysninger om hans Hustrus, hvorfor her er medtaget et afsluttende Afsnit om hendes Forfædre i 3 Generationer.

- For Orienteringens Skyld meddeles her først en knap Biografi.

Peter Carl Christian Holck, f. 3. Jan. 1802 i Tunis, + 10. Décbr. 1865 i Fredericia. 1821 Student, 1826 cand. jur., 1829 Auditor i Aalborg. 1835 kar. Overauditor, 1837-43 Medlem af en kgl. Kommission vedrørende de i flere Aar i Aalborg og Omegn forøvede, uopklarede Tyverier og Røverier ("Dronninglund-Sagen", omfattende over 500 Forbrydelser); modtog i Anl. af et Andragende fra Embedsmænd og Borgere i Aalborg 1837 en kgl. Tilkendegivelse af Tilfredshed med hans udviste Iver og Dygtighed ved Sagens Behandling. 1840 Kammerjunker, 1842 Auditor i Fredericia, 1846 R. af Dbg., s.A. Herredsfoged i Elbo, Holmans og en Del af Brusker Herreder (Kontor i Fredericia). Var ved Krigens Udbrud i 1848 den første Embedsmand i Jylland, der virkede for Oprettelsen af Landvæbninger, indkaldte efter Opfordring af Chefen for 13. Infanteri-Batl., uden at indhente Ordre dertil, hele

Jurisdiktionens Mandskab til Møde inden 24 Timer i Fredericia, hvorfra det blev væbnet og straks rykkede ind i Slesvig. Var under den fjendtlige Okkupation - hvorunder han bestemt modsatte sig overdrevne eller ulovlige Requisitioner fra Fjenden - Genstand for Arrestation og Husundersøgelser, navnlig efter at han ved den danske Flotilles Bombardement af Fredericia 8. Maj 1848 havde instrueret de af Fjenden udskrevne Ægtkuske om at bringe deres Heste til Side, Vogntøjet i Uorden og skjule sig selv. Modtog i 1848 en Adresse fra alle Jurisdiktionens Sogneforstanderskaber med Bevidnelse af Beboernes Højagtelse for hans Færd under Invasionen og Tak "for den hæderlige og patriotiske Virksomhed, hvorved han havde betrygget sine Medborgeres Velfærd og haandhævet Fædrelandets Ære endogsaa i Fjendens Omdømme".

5. Decbr. 1848-49 Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling, 1851-52 og 1852-53 kst. Amtmand i Vejle, 1853 tillige Herredskriver i de nævnte Herreder, 1861 Etatsraad. Afslog under Krigen 1864 et af en østrigsk Patrulje efter General Thomas' Ordre fremsat Krav om, at han skulde udskrive Mandskab til Skansegravning - trods Trusel om, at han i Tilfælde af Vægning vilde blive skudt. Afviste eller udsatte under Okkupationen saa vidt muligt alle sportelgivende Forretninger for ikke at skabe en fyldt Kasse til Fjenden.

Gift 4. Aug. 1832 i Kbhvn. med Adelaide Emilie Caroline Laub (Datter af Artillerimajor Georg Laub og Emilia Andrea Colding), f. 2. April 1812 i Kbhvn., + 26. Novbr. 1889 paa Frederiksberg.

Blandt min Farfars Papirer ligger hans "Døbeseddel, saaledes som samme findes i Chancellerie Protokollen i det danske Consulates Archiv i Tunis", i en af Chargé d'Affaires H.W. Lundbye d. 7. Januar 1807 bekræftet Afskrift: "Tunis i Barbariet. Aar et tusind, otte hundrede og to, den tredie Januarii om Aftenen Kl. 10 $\frac{1}{2}$ har Frue Henriette Holck, fød Lund, fød i Jylland i Danmark, givt med Herr Carl Christian Holck, fød i Kjøbenhavn i Danmark, H.M. Kongen af Danmark og Norges etc. Søkapitain, og nu værende General Consul ved bemeldte Regjering, bragt en Dreng til Verden i den danske Consulatesbygning, som blev døbt den en og tyvende Marts s.A. af ommeldte hans Fader, /: da ingen luthersk Præst der var at faae :/, samt baaren af hans Moder og Mademoiselle Olrick, og erholdt Navnet Peter Carl Christian, i Overværelse af D Herr: Berger, Chef for den danske Fregat Triton, Lieutenant Berg, Commissair Hertz og Stenersen Secretair paa samme, samt D Herr: Frumerie, Chargé d'Affaires ved det svenske Consulat i Tunis, Clark, Cancellist ved det engelske Consulat, Livingston engelsk Kjøbmand og A. Julien Secretair ved dette Consulat. Hvilke Vidner, saavel som ovenmeldte Carl Christian Holck og Hustrue Henriette, fød Lund, have undertegnet dette i det danske Consulat-Chancellerie, forsynet med Consulatets Segl."

Døbesedlen har Paategning om, at den d. 8. Maj 1810 er indført i Ministerialbogen Pag. 196, 97 og i Kirkens Protokol Pag. 194. (Holmens Kirke).

Drengen var dels opkaldt efter sin Morfar, Prokurator Peder Lund (1736-91), der ejede Sebbekloster, Skivehus og Kyø og var gift med Maria Gleerup (1748-1805), se om dem Biografien af C.C.Holck og Hustru p. 4-8, dels efter sin Far,

(Det er iøvrigt mærkeligt, at denne i den i selve Konsulatet affattede Protokolltilførsel kaldes Generalkonsul, skønt han i det paa Latin affattede Udnævnelsespatent kun kaldes Konsul og Titlen Generalkonsul først tillagdes de danske Konsuler i Barbariet efter hans Død. Ogsaa paa Gravstenen over hans spæde Datter, der døde i Tunis, kaldes han Generalkonsul, saa vel som i Sønnens Ridderbiografi. Han kan da maaske for sin Person have faaet denne Titel af Kronprinsregenten, hos hvem han vistnok efter Søtræfningen ved Tripolis var persona grata, hvis Forholdet da ikke skulle være det, at det har været Coutume, at andre Staters Konsuler i Tunis brugte denne Betegnelse).

Da Drengen var henved 2½ Aar gammel, kom han i alvorlig Fare, Hans Far skriver i sin Dagbog for 1804:

"-D. 11.Maj: "Var ude at Spadsere med min Kone og Børn til Udsigten og sad der, Doublet gav lille Carl en Mandel, men tabte samme, den lille bukkede sig for at tage samme og blev stukken af en Scorpion. Jæg som var en afstand fra Dem, saa min Kone jamre sig, - jeg kom til og saa al denne Elendighed nemlig min Kone ude af sig selv, og Barnet skrige af De Græsselige smerter. Vi hastede hjem, og for at gøre alt ret skrækkelig Stak min Kone en Torn ind udj sin Fod. Drogmanden Baba Hamed gik tilbage og tog Scorpionen, som ferdinand min Ældste Dreng havde traadt ihjel, og han var den som opdagede samme. Alle de vi mødte af Maurer spurgte vi om ingen kunde trække Giften ud af Fingeren paa vores lille Dreng; man svarede os at vi havde Manden som forstod det i huset, nemlig Gartneren Hagi Mahamed. Da vi kom hjem var vi saa lykkelige, at han var der, da han nylig var kommen fra Byen, han tog Drengen paa sit Skiød, skar med en Rage Kniv 3de Kaars udj Fingeren paa Barnet og Suede blodet af samme til den blev ganske hvid /: forinden var Fingeren ganske blaae, vi havde bunden et baand neden om Saaret for at standse blodets Circulation :/ . Barnet var urolig, vilde give samme Teriak, men fik intet udj ham, han sov heele Aftenen paa ^{1le} Olriks Skiød, og vilde paa ingen Maade ligge i Sengen, Barnet havde en Art Feber, men al Giften var ude af Fingeren, - Da Gartneren Sidi Mahamed havde udsugget Giften Spyttede han samme ud, bad mig om en Carub, en liden Sølv Penge, gik uden for huset, Mumlede nogle Ord og kastede Caruben i Luften, - Jeg spurgte ham, hvorfor han gjorde det, hvortil han Svarede, at det var for Santen eller hans Melgen. Jeg gav ham Penge som han ikke modtog, da han derved tabte sin Kunst. - Min Kone havde Skrækket sig meget, tog hofmandsdraaber gik strax tilsengs da hun havde bekommet Tornen af Foden. - Ferdinand en resolveret Dreng som opdagede Scorpionen og Dræbte den. - Min Kone Elendig og inderlig Syg, og jeg udj Tusinde Angester". - D.12.Maj: "Min Kone ikkuns maa-

delig, Charles svet meget Stærk i Nat og har haft en Kold Sved heele Dagen, ellers Rask."

Da Drengens Mor meget hyppigt var syg og slet ikke kunde taale Klimaet, rejste hun i Juli 1806 med begge Børnene til Italien og tog Ophold i Pisa. Et Aar efter kom hendes Mand til Italien, og midt i Juli 1807 rejste de alle til Florents, hvor de var en Uges-tid, og derefter med egen Rejsevogn, der jævnligt gik i Stykker, til Milano, hvor de tilbragte nogle Dage, videre over Simplon til Genève, hvor de var i 5 Dage. D. 23. Aug. 1807 kom de til Paris, hvor de blev en Maanedstid, og hvor Forældrenes og Børnenes Portrætter blev stukket af Chrétien. Carl var den Gang kun $5\frac{1}{2}$ Aar gl. Stikket viser ham som en lille spinkel lyshaaret Fyr med en fin Profil; Nesen er let buet. Derfra tog de over Bryssel, hvor de var nogle Dage, til Altona, hvortil de kom d. 20. Oktbr. Her blev de til d. 11. Maj 1808, da de rejste til Kiel, hvor de opholdt sig til 1. Novbr. I Nyborg maatte de vente fra 6. til 29. Novbr., og først 6. Decbr. 1808 kom de til København. - Den lille Carl var altsaa vidt berejst; men han var jo knapt 7 Aar, da han kom til København.

Af hans Fars korte Dagbogsnotater fra det sidste Halvaar af sit Liv (han døde d. 6. April 1816, kun 57 Aar gl.) kan det ses, at Carl, der da var 13-14 Aar gl., alene eller sammen med sin 6 Aar ældre Bror Martin Ludvig Georg Ferdinand (f. 8. Januar 1796, + ugift 20. Januar 1838), oftere har været bedt ud til Haxthausens, Pløyens og Krags, der havde jævnaldrende Børn; det skete vistnok særlig hyppigt i den sidste, triste Tid, da hans Far var syg og trængte til Ro. Fædrene var hans Fars bedste Venner. Det var Kammerherre Frederik Julius Haxthausen (1772-1834), senere Generalmajor og Ordensskatmester, gift med Baronesse Anne Beate Holck, daværende Oberst, senere Generalløjtnant Rasmus Krag (1763-1838), gift med Frederikke Georgine Sehested, og daværende Legationsraad, senere Geheimelegationsraad Frederik Adeler Pløyen (1764-1849), gift med Johanne Jacobine Bachmann.

Skønt Kommandørinde Holck efter sine Forældre havde arvet et betydeligt Beløb, viste Skiftet efter hendes Mand, at Passiverne oversteg Aktiverne. Aarsagerne hertil var navnlig deres kostbare Rejser og hendes og Børnenes Ophold i Italien et Aar, samt til sidst Pengekrisen og Statsbankerotten, efter at han havde taget sin Af-sked af Statens Tjeneste. Hun fik ganske vist, foruden en aarlig Pension paa 200 Rbdl. Sølvværdi og 100 Rbdl. Sølvværdi af en usikker privat Enkekasse, ved Bistand fra Kammerherre Haxthausen, der blev hendes og Børnenes Værge, et kgl. Gratiale af 1000 Rbdl. Navneværdi til af Boet at købe de vigtigste Fornødenheder, men hun kom alligevel til at sidde smaat i det med sine 2 Sønner, der da var 20 og 14 Aar gamle, og af hvilke Ferdinand læste til Eksamen, vistnok dansk juridisk Eksamen, medens Carl, der tidligere havde faaet forskellig privat Undervisning, kom i Metropolitanskolen. Hun mødte imidlertid Venlighed og Hjælpsomhed fra mange Sæder, navnlig fra sin Stedfar Caspar Peter Stript (1762-1835), der var stilt fra hendes Mor og nu

ejede Vesløgsgaard ved Thisted, og som i 1816 sendte hende 500 Rbdl. N.V. og senere mange Gange støttede hende med Penge og Naturalier. Meget tungt for hende og Carl var det, at Ferdinand, som hun kaldte ved hans første Fornavn Martin, var meget svagelig og maatte opgive en Fuldmægtigstilling, han havde faaet ved Generaltoldkamrets Kontor paa Christianshavn, efter at han var blevet angrebet af en uhyggelig Sygdom, vistnok en Art Epilepsi, der medførte, at han i 1828 maatte anbringes i Pleje paa Landet.

Hun var kun 39 Aar gl., da hendes Mand døde, men overlevede ham, trods megen Sygdom og Svagelighed, i 30 Aar. Hun flyttede i Efteraaret fra den store, herskabelige Lejlighed i Nr. 255 ved Vestervold (Philosophgangen) ind i en mindre Lejlighed med 4 Værelser og Pige-kammer i Stueetagen i Nybrøgade 20, Tømmerlaugets nuværende Bygning.

I en Række Breve til Proprietær Svindt skriver hun jævnlig om Carl. I et Brev af 2. Novbr. 1816 skriver hun, at han er blevet konfirmeret og nu i en Maaned har gaaet i Latinskolens 3. Klasse og hver Dag har gode Karakterer. Han har lagt sig efter Mineralogi og "Insectologi" og navnlig efter "Antiquiteten" og har en net lille Møntsamling. Han har Gehør og har lært at spille paa Fløjte. Hun taler om den Fortrolighed og Æmhed, der er mellem hende og Børnene, og nævner, at Professor Christian Fenger (1773-1845) er hendes Læge og en sand Ven af hende og hendes Sønner. - D. 21. Febr. 1818 skriver hun, at Carl stadig glæder hende med sine gode Karakterer og sin gode Opførsel. - D. 24. Juli 1819: Hun rejser nu i Ferien med sine Sønner til Conradineslyst (som hendes Svoger, Oberst Friderich Carl Ferdinand Holck, f. 1761, + 1836, ejede). For Carl er det en Glædens Tid; han elsker Landet og nyder ogsaa hele Dagen, rider ogsaa og sidder i Haven. Han føler levende enhver Glæde som enhver Sorg, og dog er han ikke letsindig. - D. 2. Oktober 1819: Carl er et sjældent flittigt ungt Menneske og har et godt Hoved. - Biskop Münter og hendes Mand var Ungdomsvenner; de har stedse siden hun blev Enke, vist hende Deltagelse og Venskab, og hun kommer der ofte; baade Biskoppen selv og Fruen og deres Børn er alle gode veltænkende. (Biskop Friedrich C.C.H. Münter, f. 1761+1830, gift med Maria Elisabeth Krohn). D. 16. Oktober 1819: Carl er kommet op i 4. Klasse eller Mesterlektion! Rektor lagde den mest udmærkede Ros paa hans Flid og Sædelighed og gratulerede hende til, at han var overbevist om, at han vilde blive en særdeles duelig Student. Han fik Udmærket i Hovedkarakter. - D. 25. Decbr. 1819: Hun og hendes Børn skal som sædvanlig spise hos Haxthausens 1. Juledag (hendes Mands Fødselsdag) og Nytaarsdag, og paa Mandag skal de til Biskoppens, hvor Carl jævnlig kommer til en af Sønnerne, der er Theolog. - Uskyld, Oprigtighed og Sandruhed er Hovedtrækkene i hendes Børns Karakter. - D. 15. Juli 1820 skriver hun, at hun den 7. Juli om Morgenen hørte en Lyd som Hoste fra Børnenes Værelse og gik derind. Carl fandt hun siddende ved Martins Seng, bleg som et Lig, og Martin ligesaa. Carl spurgte hurtigt: Gud,

Moder, hvad fejler min Broder? Martins Øjne var som paa en død, og Munden fast tillukket. Carl hentede en Læge, men da han kom, var Martin igen kommet til sig selv; han havde intet følt og troede først, at han nu vaagnede. Han havde Kvalme og Trang til at kaste op. Senere kom Professor Fenger og ordinerede Salmiakpulver, hvad der havde god Virkning, men Martin er saa melankolsk, og saaledes har han været hele Vinteren. Lægen raadede til at sende ham paa Landet og senere lade ham bruge Søbade. Det var et indvortes Krampeslag, og Aftenen før følte Martin intet. (For den følgende Tid indtil Udgangen af 1827 er der ingen Breve til Svindt bevaret).

-Rektor Niels Lang Nissen udstedte 10. Oktbr. 1821 en smuk latinsk Anbefaling for Carl til Universitetet, og i samme Maaned tilendebragte han sin Studentereksamen (Borgerbrev 20. Oktbr. 1821). Det af H.C. Ørsted "Dec. Fac. Philos. attesterede Eksamensbevis viser, at han, bortset fra Arithmetik, hvor han fik Haud, og Udarbejdelse i Modersmaal, Historie og Fransk, hvor han fik Laud præceteris, havde Laud i de resterende 8 Fag. D. 3. April 1822 tog han "Anden Examinens første Deel", 5 Fag, hvori han fik Laud i de 2 og Laud p.c. i de 3, og 28. Oktbr. s.A. anden Del, 4 Fag, med 1 Haud i "Math. Sup.", 2 Lauder og 1 Laud p.c.

Han begyndte saa at studere Jura, idet han dog jævnlig blev afbrudt heri ved at give privat Undervisning. I 1826 tog han d. 16. Oktbr. den fuldstændige juridiske Embedseksamens theoretiske og d. 18. November dens praktiske Prøve, begge med Laud.

Efter at han havde haft Lejlighed til i flere offentlige Kontorer at øve sig i praktiske Forretninger, blev han i 1828 (vistnok i Septbr.) antaget som Volontair i Generalauditørens Kontor.

- D. 19. Juli 1828 havde hans Mor skrevet til Svindt, at Martin i Maj havde haft et hæftigt Udbrud af en Slags Sindsforvirring og Krampe, men i Juni blev Angrebene saa stærke, at han, ligesom Lægerne, troede, at han skulde dø, og bad Farvel til hende og Carl. I 3 Nætter og Dage laa han i et frygteligt Raseri, saa holdt det op, men krampen vedblev. Hun er ganske nedtrykt af Sorg og Bekymring, hendes Helbred ødelagt; hun spytter daglig Blod. Hun og Carl er udmattede af Sorg og Nattevaagen; ofte naar de vil hvile, kalder Martin paa dem. - D. 4. Novbr. 1828 skrev hun, at Martins Sindsforvirring paany indfandt sig efter hyppige Krampeanfald, og at Carl led ved at se sin Broder og var angstet over hende; paa ham gjorde det et dybt Indtryk, han græmmede sig inderligt. Efter at Martin havde haft et Anfald paa Kontoret og derfor maatte opgive dette Arbejde, blev han da efter Lægens Raad anbragt paa Landet hos en Degn og Skolelærer 2½ Mil fra København. Han fik sin Guitar, sine Tegnekvisitter og en Del Bøger med. Degnen var en god og sjældent dannet Mand, og han havde et Drejerlad, som Martin, der havde lært at dreje, kunde benytte. - D. 14. Febr. 1829 skrev hun, at Martin i November havde haft et skrækkeligt Anfald af Sindsforvirring, Krampe og Raseri;

det varede i 11 Dage, og ingen troede, han havde overlevet det. Hun kørte derud, var der i 5 Timer og kørte tilbage til København med Carl, der straks vendte tilbage med Doktoren. Men den 12.Dag faldt han i en lang Søvn, og derefter var han rolig. Carl var derude i Julen, og Martin havde det den Gang godt, men var meget stille; han havde skrevet 2 meget fornuftige Breve til hende; - D.30.Maj 1829 skriver hun, at Martin nylig har været meget daarlig, men at der er lange Mellemtider, hvor han kan spadsere i Haven, dyrke Blomster og musicere.

- D.8.August 1829 blev Carl Holck udnævnt til Auditor ved 3. Infanteriregiment i Aalborg.

D.17.Oktbr. 1829 skriver hans Mor til Svindt, at Carl (der hidtil stadig havde boet hos hende) d.15.Oktbr. forlod hende: "Med inderlig Rørelse sagde jeg ham Farvel; han er en kærlig Søn, og tør jeg endnu tilføje, hvad alle siger, et sjældent ungt Menneske. .... Nu maa jeg fortælle, at han er forlovet med en god og velopdragen ung Pige, Hendes Udvortes er særdeles skønt, og hendes Sjæl og Forstand svarer dertil. Hun er en Datter af afdøde Major Laub ved Artilleriet; hun er vant til Tarvelighed og Flittighed, og nu en af Dagene flytter hun til mig og skal være i Huset hos mig; det er mig et kært Selskab. Det var haardt for dem at skilles ad, og Gud ved, naar de samles; det kan desværre vare længe. ... Hvad som glæder mig er, at han har gjort et saa godt Valg og faar en god Pige - som jeg elsker som min egen Datter. Gud velsigne begge de kære. .... Nu er jeg saa ene; min Trøst, min Ven, min Carl er borte .... I Dag tager han over Bæltet, mine Tanker og Velsignelser følger ham, og hans kære Pige sidder og taler saa kærligt om ham ved min Side." +)
Faa Dage før Carl rejste, kørte de sammen ud til Martin og var hos ham en hel Dag; han havde en Uge før haft et særlig stærkt Anfald, men havde det dog nogenlunde den Dag, skønt hans Hukommelse næsten var borte. - D.10.Novbr. 1829 skriver hun: "At være skilt fra min kære Carl er mig jo et stort Savn, men en kærlig Datter plejer mig og viser mig al kærlig Omhu; hendes Selskab er mig kært, og hun bliver mig for hver Dag kærere. .... Hun er saa god og fornuftig, hun længes naturligt tit, det er naturligt, men de to gode Hjerter elske hinanden saa højt." Martin har igen haft et hæftigt Anfald. "Min Carl har været hos min Søster; han følte uendelig meget ved at se hende - den stakkels ulykkelige Pige har og lidt i en Række af Aar." (Søsteren Christine Lund, f.1783, + 1841 var fra sin Ungdom "svagsindet").

D.23. April 1830 skrev Carl fra Aalborg til sin Farbror, Oberst Ferdinand Holck i Slagelse (Han forseglede Brevet med sin Fars Signet): "Kjære Onkel! Med megen Undseelse griber jeg Pennen,

+) De i hendes Breve i Citationstegn satte Stykker er ordret gengivet, men Ortografien er her moderniseret.

for at tilskrive Dig disse Linier og derved afbetale en Gjæld, som det for længe siden havde været min Pligt at afgjøre. Saa meget mere bebrejder jeg mig dette, som Din imod mig udviste Godhed, ved at besøge mig i Kjøbenhavn, endnu mere maatte indskærpe mig Opfyldelsen af denne Pligt. Idet jeg derfor blot vil anføre som Undskyldning, at jeg længe forgjæves har ventet, at nogen Forandring skulde indtræffe i mit eensformige Liv, som kunde give mig Stof til at skrive om, og at jeg med Hensyn til alle Andre, undtagen min Moder og min Kærester, har gjort mig skyldig i samme Forsømmelighed, udbeder jeg mig Din overbærende Tilgivelse herfor.

Hvor nødigen jeg forlod Kjøbenhavn og alt hvad der var mig kjært, veed Du allerede af mit sidste Besøg i Slagelse hos Dig, hvor jeg nød en saa venlig Modtagelse af Dig og Din Kone. - Dobbelt maatte jeg føle Savnet ved at komme til det langtfraliggende Aalborg, saa meget mere som Brevvexlingen, formedelst Vinterens Strenghed og Posternes uregelmæssige Gang, har været saa langsom. - Jeg har derfor ikke kunnet andet end betragte mit Opholdssted med mindre gunstige Øine, end jeg ellers vilde have gjort, da jeg ikke kan nægte, at jeg er bleven modtagen med megen Velvillie saavel af Regimentets Chef og Officerer, som af de Civile. - Med min Stilling som Auditeur, der under en saa retskaffen og human Chef, som Oberst v. Zytphen, er temmelig uafhængig og ret behagelig, har jeg al Grund til at være tilfreds; og at jeg, siden min Ankomst hertil jevnlig har haft megen Beskjæftigelse, regner jeg til en Fordel. - Regimentets Officerer ere i det Hele taget ret vakre Folk; og jeg troer at staa paa en venskabelig Fod med dem alle, uagtet jeg ikke er intim med nogen af dem.

Hos Byens Indvaanere hersker i Almindelighed Kjøbmandsaanden, og Penge er den Maalestok, hvorefter Folk bedømmes, hvilket jeg imidlertid vil antage i mindre Grad at have været anvendt paa mig paa Grund af min Embedsstilling. - Desto mere vil Man maaske lægge mig til Last, at jeg ikke vil tilbede Aalborgensernes Afgud, Kløverknøgt. Du veed, at jeg aldrig har yndet Kortspil, og denne Modbydelighed samt Ukyndighed i Spil paaskyder jeg stedse som Undskyldningsgrund, uden at anføre en Hovedgrund, Mangel paa Evne til at spille. - Der blev nemlig ved min Udnævnelse til Auditeur tilstaaet mig et Forskud af 200^{rbd} r. S., som jeg skulde afdrage i 2 Aar; dette Afdrag saavel som min Forbindtlighed til at betale, snarest muligt, en privat Gjæld, alt til min Equipering m.v., af 100^{rbd} eller noget mere, har afholdt mig fra hver Pengeudgivt undtagen til Fornødenheder. - Imidlertid kan jeg ikke sige, at saadan Sparsommelighed er mig trykkende undtagen forsaavidt det bliver mig, formedelst min Gjæld, i længere Tid umuligt at hjælpe, med mit sammensparede Overskud, min Moders trykkende Stilling; thi at der ikke er indtruffet nogen Forbedring i min Broders Sygdom, har Du formodentligen af min Moders Breve erfaret.

Du har nu et kort Omrids af mit eensformige Liv her i Aalborg. Af min Omgang kjender du vist ikke andre end Oberstlieutnant

v:Grüner, hos hvem jeg oftere har været i Selskab. - Med Undtagelse af nogle store Selskaber, hvortil jeg har været indbudet hos Stiftamtmandens, Etatsraadinde Kjellerup, Justitsraad Kjellerup og Byfogden Justitsraad Schmidt, har jeg ikke synderlig frekventeret Selskaber, men blot hist og her gjort nogle Stadsvisiter, da Selskabeligheden, naar Kortspillet borttages, er meget ringe her i Byen. - Min nærmere Omgang er en cand.juris Qwist, som er givt og bosat i Byen, og med hvem jeg har studeret i Kjøbenhavn, Kiøbmand Kiers Familie, Postmesteren og Apotheker Kayerød, som have viist mig særdeles megen Forekommenhed; Bataillonschirurg Møller, og en Adjunct Neergaard, som nu er befordret til Præst. - Iøvrigt tilbringer jeg for det meste Tiden med at spadserere eller, hvilket oftest er Tilfældet, hjemme med Læsning, ofte dybt følende Savnet af hvad der er mig kjært og de mange Hjelpemidler til at føre et behageligere Liv, som findes i Kjøbenhavn.

Jeg har ofte tænkt paa Dig og din kjære Familie, og jevnlig bedt Moder bringe mine Hilsener; jeg haaber, at Du ikke vil gjengælde min Forsømmelighed i at skrive med Taushed, men ved Leilighed tilskrive mig, og deri meddele mig, hvorledes Du har det, og om Du ikke har sikret Dig og Dine paa en eller anden Maade i Fremtiden, hvorpaa jeg veed, at Du, som en omhyggelig Fader, stedse arbejder; ligesom jeg og beder Dig at underrette mig, i min Afkrog, om hvad Nyt der kunde interessere mig, hvorfor jeg er villig til at meddele dig alle Oplysninger herfra, som Du muligen kunde ønske og Stedets afsondrede Beliggenhed frembyder. -

I Haab om at dette Brev vil træffe Dig og Dine ved fuldkommen Sundhed, og med det Ønske, at mange glade Aar endnu maatte vorde Dig til Deel i Forening med Din Kone og Dine Smaa, beder jeg dem alle bragt min hjerteligste Hilsen, ligesom jeg ogsaa beder at hilse Enhver af mine Bekjendtere i Slagelse, som vil erindre mig. - Til Slutning takker jeg Dig ret af Hjertet for alt Venskab og den Kjærlighed, Du stedse har viist mig, og anholder om fremdeles at blive i Din kjærlige Erindring, hvortil jeg stedse skal stræbe at gjøre mig værdig.

Din altid hengivne
Broderson
Carl Holck. - "

D. 12. Juli 1831 skrev hans Mor til Svindt og takkede ham for hans "Artighed" mod Carl, da denne besøgte ham. Hun besøgte Martin i Juni. "Han var glad ved at se mig, taledede med Deltagelse og Kjærlighed om sin Broder; han ønskede saa meget at se ham..... Iøvrigt var han tilfreds med sit Ophold ... men nu begynder han at blive daarlig igen". Carl fik ikke den Stilling i Randers, han søgte, men nu er han paa Udkig efter en Stilling som Auditor og Regimenstkvartermester i Aarhus. "Det er saa tungt, hans Kæreste ej faar ham at se i Sommer."

D. 9. Febr. 1832 skrev Carl til sin Farbror bl.a.:

"En væsentlig Grund, hvorfor jeg i meget lang Tid ikke undtagen nødtvungen har skrevet flere end det høist nødvendige ugentlige Brev til min Kjæreste og min Moder, er den fuldkomne Utilfredshed med min nærværende Stilling og den deraf følgende Melancholie, som i de senere Aar har plaget mig og som anlediger, at jeg nødigen vil plage dem, som interesserer sig for mit Vel, med unyttige Klager eller i alt Fald med Breve, som maatte bære Præg af min Stemning. Det trænger ikke til nærmere Udvikling, hvor saare ubehageligt det har været for mig, paa et mindre behageligt Sted at henleve Tiden uden synderlig Udsigt til Forflyttelse og uden Haab til ved min Moders Flytning til Aalborg, at samles med mine Kjære. Jeg haaber dog, at Opfyldelsen af dette Ønske, efter 2½ Aars Poenitentze her i Aalborg, ikke vil være fjernt, og Attraaen efter at kunne meddele Dig noget herom er den særdeles Grund, hvorfor jeg først efter en Maanedes Forløb besvarer Dit Brev; og alligevel kan jeg ikke meddele Dig noget bestemt, men jeg har ikke troet at/udsætte længere at tilskrive Dig.-
burde

For Tiden er nemlig Byfogedembedet i Ebeltoft ledigt, og dette søges af Overauditeur Qwistgaard, som er Regimentsquartcermester og Auditeur ved Prinds Ferdinands lette Dragoner i Aarhus. At han har temmelig godt Haab om at erholde dette til de middelmaadige henhørende Embede har jeg Anledning til at antage, dels ifølge en Efterretning, jeg tilfældigvis har erholdt fra Randers Amtscon-
toir, dels ifølge en mig fra Generalauditeuren paa anden Haand meddeelt Underretning om den sandsynlige Vacance. Da jeg afvigte Sommer søgte om at blive forflyttet til Jydske Dragoner i Randers var jeg, tilligemed den ældre Auditeur Timm, som erholdt Embedet, de eneste Auditeurer, som ansøgte; ved denne Leilighed kunde jeg i alt Fald vente at blive den ældste Auditeur; og, da jeg er forvisset om Generalauditeurens kraftige Bistand, tør jeg maaske gjøre mig Haab om, at ikke ældre Candidater, der, efter de hidtil fulgte Principer, have matte staae tilbage for yngre Auditeurer, skulde fortrænge mig, om de endog skulle være godt anbefalede. Den Sikkerhed, som skal stilles ved at deponere 4000 rbd i Kongl. Obligationer, er paa rede Haand, da nemlig Svint, som Du fra ældre Tider kjender og fra hvem herved sendes Dig en Hilsen, jeg allerede tidligere burde have oversendt, - har lovet at stille bemeldte Sum for at jeg kan erholde et Regimentsquartcermester Embede ved Cavalleriet og i den Hensigt nyligen har indkjøbt 4000 rbd i Kongl. Obligationer. - Embedet i Ebeltoft har nu staaet ledigt i 2½ Maaned, saasnart det er bortgivet, hvilket Du vil erfare af Aviserne, søger jeg at blive Qwistgaards Eftermand, forudsat, at han erholder det. Skulde mit Haab glippe, nødes jeg vel til at forblive i Aalborg indtil jeg i Tidens Fylde kan erholde et civilt Embede, og i dette Tilfælde maa jeg tænke paa Midler til at gjøre mig Opholdet her behageligere end det hidtil har været."

I et langt Brev af 30. Juni 1832 til Svint skriver hans Mor, at hun har besluttet at forlade København, hvor alt er saa

dyrt, at hun ikke kan betale sin Gæld eller skaffe Midlerne til Martins Ophold. General Haxthausen var enig i, at Carl nu giftede sig og hun flyttede til ham i Aalborg.

Carl Holck blev d.4.Aug. 1832 i Garnisons Kirke i København viet til Adelaïde Emilie Caroline Laub. Forloverne var Overauditor ved Jydske Jægerkorps Georg Edvard Mourier (1792-1851) og Renteskriver, Justitsraad Jacob Elias Holck (1776-1842), der var Fætter til Kommandør Holck og havde været en god Støtte for hans Enke.

Adelaïde Laub var født i København d.2.April 1812 og Datter af Artillerimajor Georg Laub og Emilia Colding. Hun var født paa den kgl. Fødselsstiftelse og blev døbt der d.15.April. I Daabsattesten kaldes hun Adelaida Emilie Cathrine. Af sin Mor kaldes hun stadig Adelaida, men skriver sig selv Adelaïde, hvad hun ogsaa kaldes af alle andre. Cathrine skyldes en Fejlskrift fra Præstens Side; der skulde staa Caroline.

Hendes Datter Ida skriver i sine (utrykte) "Erindringer om vor Familie, fortalte af Tante Ida" (ca. 1904), at hendes Mor som Barn havde oplevet en Begivenhed, der havde gjort særlig Indtryk paa hende. "De boede paa Christianshavn ved Siden af Børnehuset, hvor Fangerne eller Slaverne sad. En Eftermiddag sad min Bedstefader og talte med en anden Officer, da de pludselig saa flere Slaver i deres graa Dragt løbe forbi. De skyndte sig da ud for at se, hvad der var paa Færde og gøre Anstalter til deres Paagribelse, og saa var det hverken mere eller mindre end alle Slaverne, som var brudt ud og havde stukket Ild paa Børnehuset. Min Bedstemoder var alene med 4 smaa Børn, da Pigen, som var sendt til Kjøbenhavn, ikke kunde komme tilbage paa Grund af, at Knippelsbro var trukket op. Det var ikke nogen behagelig Situation, da det brandte ved Siden af og brændende Ildflager fløj om i deres Gaard, men heldigvis gik der dog ikke Ild i deres Hus, men adskillige Husvilde kom ind til dem, og Moder syntes, det var interessant, at fremmede Børn skulde ligge i deres Senge". (Begivenheden skete d. 24. Juni 1817, da hendes Mor var 5 Aar gl.). Adelaïde Laub, der havde mistet sin Far, da hun var 11 Aar gl., var efter Tante Ida knapt 17 Aar, da hun blev forlovet, og blev 3½ Aar i Huset hos sin Svigermor, til hun blev gift, "og hun elskede sin Svigermoder" ligesom hun var elsket af hende".

- Hun havde (jfr. "Slægten Laub" ved S.O. Brenner, Kbhvn. 1929, der ogsaa vil blive benyttet i et senere Afsnit) 3 Søkende: Wilhelmine Sophie (1810-78), gift 1835 med senere Overlærer ved Aarhus Katedralskole Ole Christian Ludvig Arntzen (1802-69), Carl Michael Georg, Kaptajn, (1814-47), gift 1843 med Martha Marie Vilhelmine Mackeprang (1815-93), og Louise Augusta (1815-73), Lærerinde, ugift.

- Der er bevaret nogle Breve til hende, der viser, hvor højt hendes Veninder satte hende.

To udaterede smaa Breve (vistnok fra 1832) til Frøken Adelaïde Laub, Nybrogade 20, er skrevet af S. Bech, antagelig en nær Slægtning af Grosserer Jørgen Bech jun., der ejede denne Ejendom (og som isøvrigt ogsaa ejede "Landlyst" i Valby, hvor mine Bedsteforældre Fenger senere boede til Leje i 20 Somre). I det ene staar der bl.a.: "Igaar var det 8te Dage siden jeg saae Dig sidst .... Forgive mig har jeg ventet Dig i disse deilige Dage, hvor her har været saa deiligt, at jeg ikke forlanger Elysium skjønnere; hvorefter vi sidde paa et smukt Sted og Moder udraaber: hvor her er deiligt, svarer jeg: Naar her kun var en Vis, hvorpaa Ida strax raaber: det er Frøken Laub, og hun har Ret, det lille Orakel; Du er mit eneste Ønske her ude. Hvad jeg først og fremmest vil bede Dig om, kjære Adelaïde, er ikke at beregne Tiden, siden Du var her sidst, og troe, at der dog i det mindste maa være 6 eller 8te Dage imellem ..... Hils ogsaa den kjære Frue Holck mange Gange: vi haaber hun ogsaa holder sit Løfte." - I det andet Brev skriver hun bl.a.: " ..... det er første Aar, jeg med Glæde tager til Byen, hvori ingen Anden end Du er Skyld, for hvad er det smukkeste Sted, naar det berøver os den Fornøielse at see den vi have kjære; jeg havde givet meget til i Aftes at være bleven i Byen, saa havde jeg strax i Morges seet til Dig. .... Hvor stor en Fornøielse det ville være os at see Dig og den gode Frue Holk her ude engang endnu, haaber jeg Du er overbeviist om ...."

Endvidere er der bevaret et Brev, dateret d. 27. August 1832, fra Sophie Bergsøe til "Frue Auditeurinde Holck, Søster Anne Gaden, Aalborg", : "Kjære Adelaïde! Velkommen til Canaan, hvortil jeg haaber Du er ankommen uden for megen Søesyge. Du er der da alt-saa, en Tanke, som jeg ikke rigtigt har kunnet fatte. Bestandigt tænker jeg mig Dig i Kjøbenhavn, og hver Gang Fader kommer fra Byen, vil jeg til at spørge, om han har seet noget til Dig. Hver Dag taler jeg med Dig i Tankerne, hører Dine Svar, selv Sønnen er saa god at bringe mig til Dig, da mine Drømme altid handler om Dig. Jeg har paa den Maade allerede været i Aalborg, seet Dig i din huslige Kreds, kjendt mig igjen der; men desværre varede den Glæde kun kort, thi pludselig forekom det mig, at Holck fik et Brev fra Kjøbenhavn, hvori der stod, at han skulde tiltræde et Embede paa St. Croix. Du fortalte mig det med største Ligegyldighed; men jeg vaagnede af Graad og takkede Gud første Gang, fordi Du var i Jylland. Du veed kjære Adelaïde, hvor jeg havde glædet mig til at see Dig endnu engang, ogsaa den Glæde blev mig nægtet. Hele Dagen blev anvendt til Observation paa Sahlen, men der gik intet Skib hele Dagen; endelig omtrent Kl. 2 $\frac{1}{2}$ opdager jeg et Skib med Damer paa, eller egentlig med een Dame med sort Hat og rødt Schavl, som jeg antog for Frue Holck. Jeg styrtede næsten Aandeløs ned paa ..... med Kikkerten, ledsaget af Ida med et Slag; jeg saae igjen tydelig den samme Dame, der sad ubevægelig og vendte Ryggen mod Land; en Herre, der gik frem og tilbage, lignede meget din Mand, og en Pige lig deres vimsede frem og tilbage

paa Dækket. De laae noget stille ved Batteriet, men da de atter begyndte at seile, ilede jeg tilbage til Sahlen i Haab om at see Dig bedre; paa Veien mødte jeg min Broder, der fortalte, de vare reiste Kl. 2; Fader, der kom mig førstent imøde, bekræftede; jeg saae nu atter efter Skibet og opdagede i den modsatte Kant af Rødschavlet 2 Damer, i hvem jeg uagtet den lange Distance troede at gjenkjende Dig og den virkelige Frue Holck senior, thi den ubevægelige Statue ville jeg ikke have skulle være hende; jeg søgte nu at indbilde mig, at det var dem, og jeg ønskede det, da jeg ikke følte mig stærk nok til igjen at gjennemgaae de forsvundne Minutter. Det var Havet, det jeg elsker mest i Naturen, der adskilte os, roligt og smilende laae det udbredt for mig, medens det med hvert Øieblik lod Rummet blive større og større, der skilte mig fra Dig; rolig gled den lille Seiler fremad, indtil den endelig forsvandt mellem de store Skibe langt ude, og netop som det sidste Glimt forsvandt, modtog jeg din kjære Seddel med din endnu kjærere Haarlok. I det Øieblik følte jeg alt det skrækkelige, der ligger i Afskeden, nu stod det først klart og tydeligt for mig, at Du var borte; og dog skjenkte den lille Seddel i det Øieblik en Trøst og Glæde, som jeg aldrig kan glemme. Du havde altsaa tænkt paa mig i det Øieblik, da saa meget havde mere grundede Fordringer paa dine Tanker. Hvor det var mig kjært at kunne blive paa mit Kammer, hvor jeg samlede enhver Erindring om Dig gjennemlæste dine Breve; jeg følte tusind Ting jeg ville sige Dig. .... Det er kun den Glæde, jeg føler over din Lykke, der kan trøste mig over dit Tab".- Kjære Adelaïde! saa vidt kom jeg for 3 Uger siden. .... Igaar Aftes var jeg især i meget daarligt humeur, men hvilken Glæde, da Fader kommer ud om Aftenen med Brevene; hvilken en Glæde, Du er altsaa lykkelig ankommen, men efter en meget kjedelig Seilads, og vist heller ikke frie for Søesyge; men hvad er det for en Virkning Portvinen har haft, jeg haaber ikke, at Du i Din Kjedsomhed paa Skibet har taget din Tilflugt til Flasken. Du har altsaa bestandig gaaet i samme Roderi som det, hvori jeg forlod Dig i Kjøbenhavn, men nu er Du i Orden, da det nok var Søndagen, at Honoratiores skulle til Gratulation hos Dig; det gad jeg seet, Du har vist været en meget elskværdig Værtinde. Nu haaber jeg, Du snart skriver mig et dygtigt langt Brev til, hvori Du beskriver mig Aalborg, din Bopæl, Aalborgenserne, enhver Ubetydelighed fra Dig glæder mig saa inderligt. Du maa ogsaa gjerne skrive det saa daarligt Du vil; paa hvad slags Papiir er ogsaa det samme, ligesaa lidt som jeg bryder mig om enten det er skrevet med en Pind eller en Pen. .... Lev nu vel og saa lykkelig, at Du baade glemmer Kjøbenhavn, og mig kunne jeg næsten sige; men det holder haardt. Adieu, gode kjære Adelaïde.

Din hengivne
Sophie. "

- Vistnok fra de første Aar af Carl Holcks og hans Hustrus Ægteskab er 2 smaa farvelagte Portrættegninger. De maa være udført af en Amatør; det er Halvfigurer, der forneden er afskaaret paa en

kejtet Maade, men Hovederne, der ses i Profil, er smukt og omhyggeligt udført. Han ser godt ud; han har blond krøllet Haar og blaa Øjne; den ret store Næse er fint buet. Udtrykket er roligt. Han bærer en rød Uniform med blanke Knapper; den opstaaende Krave er sort med en lodret Guldkant foran og en anden langs Kravens nederste Kant. Hans Hustru har mørkblond Haar, sat op i en Knude højt i Nakken og med store Pandekrøller; ovenover det ene Øre, hvori der hænger et lille Smykke, sidder en rød Rose med Blade og en lille Buket Forglemmigejer. Hendes Næse er næsten lige med en ganske svag Bue foroven; hendes lette Øjenbryn sidder højt over de blaa Øjne. Om den lille Mund er der en Antydning af et Smil. Hun ser godt ud og gør Indtryk af at være sød. Hun bærer en nedringet blaa Fløjelskjole med korte Pufærmer og synes at have et gennemsigtigt Chiffon-Schawl over Armene (men dette Parti er fortegnet).

- Der foreligger et af begge Ægtefæller underskrevet Testamente, oprettet i Aalborg d. 12. April 1833 "i den Tanke, at Een af os muligen kunde bortdøe uden fælles Livsarvinger". Herefter skulde den længstlevende uden Skifte være Ejer af hele Fællesboet (hvis Værdi ikke oversteg 500 Rbd. Sølv), hvad enten denne indgik nyt Ægteskab eller ej, og kunne bestemme, hvorledes der skulde forholdes med hele Fællesboet efter sin Død.

- D. 12. Maj 1835 fik Carl Holck tillagt Karakter som Overauditor.

- I et Brev af 26. Juli 1836 skriver han til sin Farbror:

" ..... Du veed, at jeg længe forgjæves har ventet paa en Forflyttelse til et Regimentsquartiermester Embede ved Cavalleriet, og at jeg ved sidste Leilighed, som der tilbød sig, blev tilsidesat for en af Stemann som beslægtet af Lillienskjold, og Bülow som Protector af Supplicantens Svigerfader Oberst Wildenrath i Randers, samt af Prindsen og Prindsessen begunstiget Person Lillien-skjold. Jeg har nu taget den Beslutning ikke nogensinde oftere at søge Regimentsquartiermester Embeder, om de endog blive mig tilbudte, og finder mig vel ved den tagne Bestemmelse, da jeg aldrig har haft Lyst til den Slags Embeder, som ere af en saare ubehagelig Natur. Da jeg desuden nu er temmelig gammel Candidat, vilde jeg sætte mig noget tilbage ved nu, snart lo aarig Candidat og 7 aarig Auditeur, at blive Regimentsquartiermester. Derimod attraaer jeg stærkt at erholde civilt Embede, og maaske jeg om nogle Aar kan vente at opnaae det, da jeg ikke vil undlade at søge selv det ringeste civile Embede, naar det er bedre end min nuværende Stilling, thi jeg vil nødigen længere end høist fornødent henhøre til en Stand, hvor Vilkaarlighed mere end andetsteds gaaer i Svang, og hvor min Foresatte, Generalauditeuren, den Eneste, af hvem jeg kan vente Soutien og anbefaling, da han paa Embedsvegne skylder mig samme, ikke formaaer at haandhæve min lovlige Ret imod uretfærdige Anmasselser. -

Dersom der skulde blive et saa lille civilt Embede ledigt, at jeg kunde vente at opnaae det, er det min Hensigt at reise til

Kjøbenhavn, og det skulde da være mig inderligt kjært, om jeg paa en saadan Tour kunde besøge Dig og Dine....."

- D. 27. Maj 1837 blev Carl Holck udnævnt til Medlem af en kgl. Kommission til Undersøgelse af en Række Tyverier og Røverier i Aalborgs Omegn. Hertil sluttede sig senere kgl. Kommissorier af 31. Aug. 1839 og 2. Novbr. 1841. Kommissionens Dom over 82 civile anklagede faldt d. 11. April 1843, Højesterets Dom d. 29. Juni 1844. Forinden var 7 militære dømt ved en Krigskommission, hvoraf han var Medlem, og 149 civile afgivet til de paagældende Jurisdiktioner for at tiltales der. (Det var den saakaldte Dronninglund-Sag).

I Anledning af en Ansøgning fra Carl Holck om Borgmesterembedet i Aalborg skrev Stiftamtmand L.A. Krieger d. 3. Oktbr. 1837 om hans Arbejde i Kommissionen:

"..... Denne Commission, hvis Undersøgelser uafbrudt fortsættes, har været særdeles heldig i dens Bestræbelser, saavel ved at erholde Tilstaaelser af mange Misdædere, som ved at komme paa Spor efter de fleste her i de senere Aar begaaede Forbrydelser og deres Ophavsmænd. -

I hvorvel dette heldige Resultat skyldes begge Commissionens Medlemmers Flid og Vedholdenhed, saa maa det dog bemærkes, at det i Særdeleshed er at tilskrive Herr Overauditeurens Inquisitoriske Talent og rigtige juridiske Takt, og har han herved vundet saavel alle Embedsmænds, som Borgernes Agtelse og Tillid i en meget høj Grad. - Dette i Forbindelse med hans forresten erkjendte gode Kundskaber og agtværdige Embedsstyrelse, gjør at jeg maa ansee det for min Pligt speciel at henvende det Kongelige Danske Cancellies Opmærksomhed paa denne værdige Mand, for at han enten ved denne eller en anden Leilighed, maatte kunne ansættes i en høiere Virkekreds, hvori han vistnok vilde kunne være Staten til Gavn, og hvortil han i alle Maader har gjort sig værdig."

- D. 21. Novbr. 1837 blev der i Aalborg underskrevet følgende Andragende til Kongen:

" I Tillid til Deres Majestats landsfaderlige Mildhed og Naade vove vi undertegnede Embedsmænd og Borgere i Aalborg at fremføre dette allerunderdanigste Andragende.

I en lang Række af Aar have hyppige Indbrudstyverier - ofte forbundne med mordisk Overfald, -- udbredt Frygt og Rædsel over Aalborg Bye og dens Omegn. - Enhver Huusfader, som eiede, eller vel endog blot var anseet for at eie rede Penge eller ædle Metaller, maatte med Ængstelse see Natten inøde; thi Tyven kom ikke enkelt, et Fleertal af indtil 5 Personer forsynede med mordiske Vaaben, bragte letteligen en heel Familie fra at gjøre Modstand og til at give Anviisning paa hvad Tyvene søgte, for at frelse Livet. - Øvrigheden tiltrods udførtes disse Forbrydelser uopdagede, - altsaa ogsaa ustraffede, - indtil i sidste afvigte Foraar, da, saavidt vi vide, et Forhør fra 3^{die} Jydske Infanterie Regiment over en Musketeer Waldsted og en tidligere for Tyverie afstraffet Skoemagersvend

Lorentz Meyers Anholdelse af Politiet her i Byen foranledigede, at Deres Majestæt allernaadigst befalede en Commission, bestaaende af Hr. Cancellieraad, Byfoged Wölfferdt og Hr. Overauditeur Holck nedsat til Sagens nærmere Undersøgelse.

Ved denne Commissions virksomme og hensigtsmæssige Bestræbelser er Tyvebanden opdaget, Hovedmændene og de groveste Medvidere arresterede og en Sikkerhed for Liv og Gods tilveiebragt i Aalborg Bye og Amt, for hvilken vi hjerteligen takker Forsynet, Deres Majestæt, den høie Øvrighed og den allernaadigst beskikkede Undersøgelses-Commission. - Imedens Hr. Cancellieraad, Byfoged Wölfferdt, hvis Embedsdygtighed er almindelig erkendt, formedelst Borgmesterens Hr. Justitsraad Schmidts langvarige Sygdom og paafulgte Død var bebyrdet med en Mangfoldighed af andre Embedsforretninger, som havde det første Krav paa hans Tid, har Hr. Overauditeurens derved forøgede Arbejde i Undersøgelses-Commissionen beviist, at han er en dygtig Inqvisitor og at det meget er hans Sindighed, Flid og Utrættelighed, der har bragt Bandens Hovedmænd, navnlig den berygtede Peder Hjorth til Bekjendelse af de Forbrydelser, som de tilforn, skjøndt ofte tiltalte og forhørte, haardnakket have benægtet. - Han har saaledes væsentligen bidraget til den gjenbundne Borgersikkerhed, og derfor føle vi Trang til at give ham et Beviis paa vor skjønssomme Erkjendtlighed; men vi vide ikke at give ham dette paa nogen bedre Maade end ved allerunderdanigst at henlede vor allernaadigste Konges Opmærksomhed paa denne retsindige og nidkjære Embedsmands Fortjenester, idet vi tillige herved allerunderdanigst tillade os for Deres Majestæt at nedlægge den Bøn, at Deres Majestæt allernaadigst vil tage Hensyn til at lønne hans Fortjenester af Borgersamfundet i bemeldte Sag paa en Maade, som vilde sætte ham istand til at virke fremdeles med Held for Samfundet i Deres Majestæts Tjeneste. -"

Andragendet var underskrevet af 24 Mænd: Biskoppen, Stiftsprovsten, den residerende Kapellan, Stiftsfysikus, Latinskolens Rektor, Byskriveren, Toldinspektøren, Toldkassereren, Skattekassereren, Hospitalsforstanderen, Apotekeren, Mægleren, 2 Prokuratorer, Forligelseskommissæren og en Række Handlende.

I et kgl. Reskript af 7. Decbr. 1837 til Generalauditor Aagesen udtales det:

"I Anledning af medfølgende af flere Embedsmænd og Borgere i Aalborg allerunderdanigst indgivne Andragende ville Vi allernaadigst have Dig overdraget at tilkjendegive Auditeur ved 3 die Jydske Infanterie Regiment Overauditeur Holck Vor allerhøieste Tilfredshed med den Dygtighed og Iver, hvormed han har virket til den Beboerne i Aalborg Bye og dens Omegn i længere Tid foruroligende, for Almeansikkerheden farlige Tyvebandes Opdagelse, samt de Skyldiges Bekjendelse til deraf følgende Domfældelse efter Loven."

Det er Generalauditøren "særdeles behageligt" d. 5. s. M. at meddele 3. Jydske Infanteri Regiment dette, og Regimentschefen Kammerherre, Oberst Moltke kommunikerer det d. 8. s. M. "til behagelig Efter-

retning, med Tilføjende, at det er Regimentet og in specie Under-
tegnede særdeles kjært at kunne communicere Hr.Overauditeuren et
sligt Kongelig Rescript, som antyder paa Hans Majestæts allerhøi-
este Tilfredshed, og den Agtelse Hr.Overauditeuren nyder i Samfun-
det."

Fra et andet Samfundslag er følgende lille Brev:

"Høistærede Herr Overauditeur!

Ved flere Leiligheder har Deres Vbhds ladet Deres Under-
givne erfare, at intet er Deres ædle Hjerter dyrebarere end dette,
i enhver Henseende at see Disse lykkelige, Paa en saadan Deres
Ædelmodighed, har flere i afvigte Aar havt utallige Prøver, da
heri Egnen er udslettet den Ængstelighed, der i mangen Tid svævede
iblandt os, med den store Tyve- og Røverbande, men Gud være lovet
at der nu ved Deres Vbhds kraftige Virksomhed er skjænket os et stort
Gode, hvortil De som Medlem af den af Hs. Majestæt vor elskede gode
Konge under 27. Mai f.A. udnævnte Commission har af alle Kræfter bi-
draget meget til.

Saares uskjønsom maatte jeg være om jeg ikke erkjendte
dette! De ville da tillade at jeg i dybeste Ærbødighed, bringe
Dem mit Hjertes rørte Tak, for al den mod Aalborg og Omegn beviste
Kjærlighed.

Og naar vi nu med et roligere Sind kunne gaa den mørke
Fremtid imøde, aldrig ville vi da glemme, at vi næst Gud, have den-
ne Høiærede Commission at takke for denne store Lykke. Det milde
Forsyn velsigne og gjengjælde en saa ædel Daad! Det lade Deres
Vbhds Dage vorde mange og lykkelige til Fædrenelandets og Deres
Undergivnes sande Held! Saa ønsker og beder Jeg samt ønsker Dem et
glædeligt Nytaar.

Lillevorde d. 1 Januari 1838.

ærbødigst
I. P. Halsgaard
Sognefoged og Lægdsmand"

I Anledning af en Ansøgning fra Carl Holck om Embedet som
Borgmester og Byfoged i Holbæk udtaler Stiftamtmand C.A. Bluhme d.
1. April 1839, at han "i Aalborg overalt, hvor han er kjendt, nyder
en høi Grad af Agtelse for sin Character og sin Embedsduelighed",
og at han ved sit Arbejde i Kommissionen "ligeledes er mig bekjendt
som en ung Mand, der forener sjelden Duelighed med utrættelig Iver
og Vedholdenhed. Skjøndt denne Undersøgelse endnu ikke er endt, er
den dog saavidt, og med saameget Held, fremmet, at man med fuld Ret-
færdighed kan tilegne ham dens for den offentlige Sikkerhed særde-
les væsentlige og gavnlige Resultater." Han anbefaler paa det var-
meste Ansøgningen, ogsaa fordi Ansøgeren, "som formueløs Familie-
fader, er meget trængende til Forbedring i sine oecconomiske Kaar."

Fra nogle Beboere i Aalborg fik han et Sølvskrivetøj med
Inskription: "Høiagtelse og Erkiendtlighed den 5te Mai 1839." (Det
er nu i mit Eje). En af Fangerne i Dronninglund-Sagen forærede ham
en Snustobaksdaase, som han havde udskaaret i Træ og poleret; den

forestillede en tyk, komisk Mand i en lang Frakke med 2 Rader Elfenbensknapper; ogsaa Sjnene var af Elfenben. (Den tilhører nu mig).

- Om Kommissions-Perioden skriver hans Datter Ida i sine Erindringer bl.a. (se iøvrigt P.T.1926, S.37, Noten): "Det var en svær og anstrængende Tid for Fader, og meget ængstelig for Moder tillige, thi ofte sendte Forbryderne om Natten Bud efter Fader og sagde, at nu vilde de bekende, og han maatte da sidde hos dem i deres kolde og fugtige Fængsler, hvilket gav Anledning til, at han havde hyppige Gigtanfald. Undertiden kom de ogsaa i Forhør hjemme hos os, og jeg husker endnu en, som de kaldte for "Bittetanden", fordi han ved Indbrudene, foruden Maske, ogsaa havde Horn i Panden."

- En Legatansøgning af 21.Marts 1840 for sin Datter motiverer Carl Holck ved, at "de Indtægter, jeg navnlig ifølge min Stillning som Auditeur nyder, i Forbindelse med et af min aldrende og svage Moder Commandeurinde Holcks Liv afhængigt aarligt Tilskud, næppe er tilstrækkelige til fælleds Udkomme for hende og mig med Familie, endsige til de Udgifter, mine 3 Børns Opdragelse medfører." (Ansøgningen er anbefalet af Biskop Fogtmann og af Oberst Moltke, der fremhæver, at Kommissionsarbejdet aldeles ingen Tid levner ham til paa anden Maade at forsørge sin Familie).

- D. 28.Juni 1840 blev han udnævnt til Kammerjunker. Ved Armeens Reorganisation d.1.Juli 1842 blev han ansat som Auditeur ved 3.Infanteri-Brigade med Tjeneste i Fredericia. Hans Hustru, de 4 Børn og hans Mor kom i Efteraaret 1842 til Fredericia, selv kom han der først i Begyndelsen af 1843, da Dronninglund-Sagen var afsluttet.

- I Ægteskabet var der 5 Børn:

I. Carl Georg, f.3.Januar 1834 i Aalborg, + 14. Aug. 1868 i Dresden, Professor ved det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Kbhvns. Universitet, gift ¹⁾ 16.Septbr. 1861 i Kølstrup med Christiane Frederikke Andresen, f.11.Maj 1838 paa Ørnfeldt, + 23. Novbr. 1864 i Kbhvn., ²⁾ / ^{10.Aug. 1868 i München} med Ludovica (Louise) Maria Theresia Schmitt, f.15. Marts 1842 i Aschaffenburg i Bayern, + 13.Februar 1927 paa Frederiksberg.

II. Adelaïde (Ida) Henriette Emilie, f.5.Septbr. 1835 i Aalborg, + ugift 5.Oktbr. 1921 i Randers som Konventualinde paa Støvringgaard.

III. Ferdinand Emanuel, f. 28.Juni 1838 i Aalborg, + 18. April 1885 i Kbhvn., Skovrider, udnævnt til Overførster ved Vallø Stift, men døde, før Tiltrædelsen skulde ske, gift 10.Septbr. 1873 i Egebjerg med Augusta Margrethe Wolf, f. 7.Aug. 1854 i Gentofte, + 26.Septbr. 1923 i Aalborg.

IV. Alfred Valdemar, f.19.Juli 1840 i Aalborg, + 20.Decbr. 1924 paa Frederiksberg, Kontorchef ved Universitetskvæsturen, gift 31.Juli 1873 i Perlach ved München med sin Broder Carls Enke.

V. Harald Iulius, f.1.Febr. 1843 i Fredericia, + 24.April 1917 i Holte, Byfoged og Byskriver i Nysted og Birkedommer og Skriver i Nysted Birk, samt Borgmester i Nysted, gift 22.Oktbr. 1879 paa

Frederiksberg med Louise Augusta Fenger, f.14.Marts 1854 i Kbhvn., + 23.Januar 1933 i Holte.

(Korte Biografier af dem findes i Stamtavlen "von Holck" i Danmarks Adels Aarvog 1925, S. 462-64. I Kommandør C.C.Holcks duplikerede Biografi, S.166-69, nævnes deres Daabsdage med Oplysninger om samtlige Faddere, hvorved man faar Kendskab til Forældrenes nærmeste Omgangskreds).

- I Decbr. 1845 døde i Fredericia den 85 Aar gamle Oberstløjtnant Oluf Christian Heym, der som Arving til sine Efterlædenskaber havde indsat "Kammerjunker, Brigadeauditeur Carl Christian ~~mandeur Carl Christian Holck.~~" "Arven oversteg ikke 550 Rbd. Holck, en Son af min forlængst Eftode Fætter og broderlige Ven Com-

- Mellem Carl Holcks Papirer ligger en Sang "Paa Skamlingsbanke den 3 ^{die} August 1846". Forfatteren er "P.R." ("Poul Rytter" = Carl Ploug); Sangens første Linie er "Lifligt fløite Velsklands Nattergale".

- D.18.Septbr. 1846 blev Carl Holck udnævnt til Ridder af Dannebrog, og d. 30.Oktbr. s.A. udnævntes han til Herredsfoged i Elbo, Holmans og en Del af Brusks Herreder, et stort sportellønnet Embede. Kontoret laa i Fredericia paa Hjørnet af Danmarksgade og Gothersgade.

D.20.Juni 1847 indgik han med Købmand T.I.Ahlmann og Proprietær O.Ahlmann en Interessentskabskontrakt (om et Brænderi), hvori han indskød 12.000 Rbd. I Februar 1852 udtraadte han og fik Indskuddet tilbage (heraf dog 3000 Rbd.paa en Veksel og 6000 Rbd. i Form af en Panteobligation) tilligemed 1500 Rbd. som Andel i Avancen.

- Om hans Virksomhed for Oprettelse af en Landvæbning ved Krigens Udbrud i Marts 1848 vidner nedenstaaende, der er gengivet efter to hastigt nedkradsede Kladder:

"Fædrelandets Ære og det danske Folks Nationalitet er i Fare! Det Øieblik er nu kommen, at Slesvig-Holstenerne have reist deres oprørske Banner og fremsat offentlig deres frække Forlangende om at endel af den danske Stat skal overgives til det tydske Forbund. Dersom Rygtet taler Sandhed, da er alt i dette Øieblik Rendsborg i deres Vold og Friskarer hvervet blandt Hamborgs laveste Pøbel rede til at oversvømme vort Land for at udbrede Ødelæggelse. - Danske Mænd i Eldbo, Brusks og Holmanns Herreder! Lad os slutte os nøie til vor fædrelandsksindede Konge, og stole paa at han vil træffe Midler til at tugte Oprørerne, men lad os ogsaa selv være beredte paa Alt og redebonne til at bringe ethvert Offer, som Øieblikket maatte fordre. For nærmere at tale sammen i denne Anledning, opfordrer jeg Eder, Unge og Gamle til at møde mig i Hvilested Tirsdagen den 28 Dennes Formiddag Kl. 10. - Enhver, der føler varmt for vort Fædeland, møder!

Fredericia d. 26, Marts 1848."

"Ved at fremsende hoslagte Proclamation, som Sognefogden uopholdelig vil oplæse for de forsamlede Sognemænd, ville De advare Enhver, at han sørger for at have Vaaben parate, da disse muligen kunne blive nødvendige for at afværge pludseligt Overfald af Bander, der af de slesvigholstenske Oprørere kunne blive sendte herind i Landet.

Ligeledes ville Sognefogden drage Omsorg for, at alle vaabenføre Mænd i Deres Fogderi aftaler Samlingspladser, hvor de kunne øve sig i Brugen af et Vaaben /: Geværer, Leer, Forke :/ som de maatte have i Beredskab.

Underretning om, hvormange Skyde Geværer der findes i Deres Fogderi, ville De meddele mig ved Mødet i Hvilested. -

Ligeledes ville Sognefogden bekjendtgjøre, at alt enten i Krigsreserven eller Forstærkningen staaende Mandskab maa holde sig parat paa nærmere Ordre."

I en senere udateret Koncept skriver han:

"Efter at der under den ved Hvilested Kro, ifølge min Opfordring, den 28. Marts afholdte Samling af flere Tusinde af Jurisdictionens Beboere, med stor Begeistring, til Værn mod Indstrømning af tyske Friskarer, var besluttet Oprettelsen af en Herredsvæbning, viste sig ikke mindre Iver for, saa hurtigt som muligt, at se samme oprettet, og inden saare kort Tid var tilveiebragt en Styrke af omtrent 1700 Mand bevæbnede med for største Deel af dem selv tilveiebragte, Jagtgeværer, Karabiner, Spyd og Leer, som under Ledning af Major v. Mechlenburg, der efter min Opfordring overtog dette Hverv, vare blevne nogenlunde indøvede og vare beredte til, efter modtagne Signaler, at samles for at modstaae Angreb af Insurgenter og Friskarer".

Han har opbevaret et lille trykt Blad, "Dansk Krigssang, April 1848" af N. F. S. Grundtvig: "Danmarks Løve! ryst din Manke! ...."

Som "Illustrationer" til et Parti af den udførlige Beretning om Herredsfoged Carl Holcks faste Optræden under den preussiske Okkupation (P. T. 1926, S. 38 ff,) gengives følgende i Original bevarede Papirer:

1) "Vorzeiger dieses, der Kammerjunker und Ober-Auditeur Hardsvogt Holck nebst dem Bevollmächtigten examinatus juris Broe mit seinem eigenen Fuhrwerk können frei passieren, indem dieselben die Anordnungen betreffend die Verpflegung der Truppen, die Fourage, Vorspann zu treffen haben; auch ist der Hardsvogt Holck in Ausübung seiner Amtsgechäfte nicht zu behindern.

Hauptquartier Fridericia den 3ten Mai 1848
Der Oberbefehlshaber der Armee
v. Wrangel. "

2) Tysk Pas af 23. Maj 1848 fra den tyske Kommandant i Fredericia, hvorefter "die Frau Kammerjunker v. Holck" kan køre til Gaverslund og vende tilbage d. 23. eller 24. Maj.

3) "Es wird Ihre Excellenz bekannt sein, dass ich mich seit gestern hier als Arrestant befinde. Da es in Rücksicht sowohl auf die mir obliegenden Amtspflichten als auf meine Familie mir sehr angelegentlich sein musz, baldigst möglich, die Freiheit wieder zu erlangen, ersuche ich Ihre Excellenz mir zu erlauben mündlich den Hergang der Sache/zu erklären, in dem ich überzeugt bin, das Ihre Excellenz dann die Wiederherstellung meiner Freiheit mir gewähren wird.

p.t. Kolding, den 24ten Mai 1848

Holck

Hardesvogt der Elbo, Brusck und Holmans
Harden, aus Fredericia.

An Seine Excellenz, den Herrn General v. Wrangel."

"Inhaber dieses kann frei und ungehindert nach Fridericia passieren und sich daselbst aufhalten.

Kolding d. 24ten Mai 48

v. Wrangel

General d. Cav."

(Paategningen er skrevet egenhændigt af Generalen - med en stor, kraftig og hastig Skrift).

- Omkring Slutningen af Maj blev alle Carl Holcks Børn paa Grund af Krigsbegivenhederne sendt over til Frørup paa Fyen til hans Hustrus Farbror, Pastor Hieronimus Laub (1771-1848), gift med Louise Frederikke Zinck, og blev der et Par Maaneder, hvor de alle fik Møslinger, hvorefter deres Mor hentede dem hjem.

D.5. Decbr. 1848 blev Carl Holck valgt til Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling i Stedet for Amtmand P.G. Bang, der var blevet Indenrigsminister i Novemberministeriet. Han talte her om Værnepligtssagen og Grundlovssagen. Blandt hans Papirer ligger et Grundrids af Rigsforsamlingens Sal med Angivelse af hvert Medlems Plads (P.G. Bang havde Nr. 140).

I "Tante Idas Erindringer" omtaler hun, at hendes Bror Carl gik i Latinskolen i Kolding, men ofte kom hjem til Fredericia, da der kun var 3 Mil dertil og hans Fader selv havde Heste og Vogn. "Under Slaget ved Kolding var han der, og da Slaget begyndte og der regnede ned med Kugler rundt omkring, maatte han og Familien, han boede hos, flygte ned i Kælderen, hvor de var i Sikkerhed. Fader og Moder, som havde hørt om Slaget, vare imidlertid i største Angst for ham, og da det senere paa Dagen blev roligt, sendte Fader vor Kusk ud, ridende paa den ene Hest og førende den anden med til Carl, men han kom omsider alene tilbage og fortalte, at vi maatte ikke være bange, Carl kom snart kørende paa en Vogn med Saarede. Den stakkels Dreng havde nemlig, saasnart det var ham muligt, begivet sig paa Vejen tilfods, og var saa blevet optaget af en Vogn med Saarede."

(Slaget ved Kolding var ikke, som hun havde angivet, d. 23. April 1848, men d. 23. April 1849; denne Fejl kunde tænkes at have bevirket, at hun omtaler sin Far som værende i Fredericia, medens man skulde tro, at han paa det sidst nævnte Tidspunkt opholdt sig i Kbhvn. under Rigsforsamlingen; men han kan jo have været hjemme under en Pause i Forhandlingerne).

- Da Fjenden nærmede sig Jyllands Grænse, ansøgte Herredsfoged Carl Holck i April 1849 om Tilladelse til at forlade Rigsforsamlingen for at kunne være til Stede i sin Jurisdiktion, naar den blev besat af Fjenden, og varetage dens Tarv. Justitsministeriet svarede imidlertid d. 26. April, at det under Hensyn til det af Regeringen i Rigsforsamlingen nylig udtalte Ønske om, at Forsamlingens Medlemmer, uhindrede af Fjendens Indtrængen i Nørrejylland, vilde fortsætte det dem betroede Hverv, ikke havde fundet at kunne opfordre Overauditor Holck til at forlade Forsamlingen for atter at overtage sit Embede.

Kort før Forsamlingens Slutning blev han ramt af gentagne Anfald af Gigtstvaghed og kunde først melde sig til Afrejse d. 15. Juni. Dette fremgaar ^{Genpart af en} af en/lang Skrivelse fra ham, dateret Middelfart d. 28. Juni 1849, til Justitsministeriet.

Det oplyses endvidere heri, at han, efter at være ankommet til Fyen først udførte et ham af Finansministeriet overdraget Hverv, nemlig Uddeling af 3000 Rdl., der var skænket til nødlidende fra Jylland, som ved Koldings Generobring af Fjenden og ved Fredericias Bombardement var blevet nødt til at forlade deres Hjem. Derefter skrev han d. 19. Juni til det nørrejydske Armékorps for at faa at vide, hvorledes han ifølge den ham fra Krigsministeriet meddelte Legitimation kunde passere gennem Forposterne med en Parlamentær, og modtog d. 27. Juni Svaret, som han nu ændsender til Justitsministeriet. I Mellemtiden havde han faaet Oplysninger om Tilstanden i hans Jurisdiktion fra Folk, som det var lykkedes under Okkupationen at snige sig over Klakring til Bogense, deriblandt Formanden fra Viuf Sogneforstanderskab, Proprietær Rasmussen. Alle disse Oplysninger gik ud paa, at Fjenden, foruden den betydelige daglige Udskrivning af Fornødenheder, rekvirerede en Masse Korn, der førtes bort til det Slesvigske; saaledes var der alene i Brusk Herred opkrævet og bortført 5000 Tdr. Rug til Realisation i Haderslev for en ringe Pris og Indkøb af Slagtekvæg, formentlig for en stor Del fra Jyllands Vestkyst. Endvidere, at Fjenderne i Jurisdiktionen, væsentlig Insurgenter, der danner Belejringskorpset omkring Fredericia, ifølge Opgørelse fra Intendanturen i Kolding, i hvilken den konstituerede Herredsfoged M. With skal have taget Sæde, hjemsøger Restancedragene med Eksekutionskommandoer paa 100 à 200 Mand, der forbliver som Indkvartering hos den paagældende, til Restancen er betalt. Fremdeles, at Rekvisitionerne nu efterkommes efter Foranstaltninger af Kommissærer og efter Beslutninger tagne i Sognemøder, hvor der altid gives Samtykke, da Beboerne ønsker at undgaa de med en Nægtelse forbundne Plagerier; de

paagældende faar da Kvitteringer til Støtte for Erstatningskrav. M.H.t. de nylig rekvirerede Heste, som Overauditor Stockfleth, "ganske i Medhold af hvad ifjor blev vedtaget imellem ham, Cancelliraad Qvistgaard og mig", nægtede at udskrive, og som Justitsraad With ligeledes har vægret sig ved, som noget han som Embedsmand ikke kunde give Samtykke til, har Amsraadet for Vejle Amt vedtaget at levere dem mod Erstatning til Yderne fra Amsrepartitionsfondet.

Han nævner Ævrigt, at Fjendens, navnlig Slesvigholstenernes, Forhold i hans Jurisdiktion ikke skal være fuldt saa slet, som det beskrives. Det skal saaledes være urigtigt, at Bønderne brugtes til Arbejde paa de fjendtlige Skanser og udsattes for Skud for at afholde de danske fra at skyde, hvorimod det menes, at nogle af Fjenderne under Skansearbejdet har været iført Bønderklæder for at vildlede de danske. Fjenden har imidlertid tvunget Bønderne til Kørsler i denne Anledning. Iøvrigt har man i Nærheden af Fredericia taget alt Træværk, som kan faas - hos en enkelt Mand i Stoustrup, som skal have vist sig uvillig, endogsaa hans Plove og Vogne - men ellers Porte, Skillerum og andre Dele af Huse til Brændsel og til Opførelse af Barakker.

Efter Beretninger, han har modtaget, har Beboerne i hans Jurisdiktion vel ønsket, at han havde været til Stede, da Fjenden trængte ind, navnlig for om muligt at have virket til, at Rekvisitionerne var blevet mere moderate, og de har ogsaa ugerne set, at Kommandanten i Fredericia har nægtet hans Fuldmægtig exam. jur. Broe, som var konstitueret, indtil Amtet d. 12. Maj konstituerede cand. jur. With som Herredsfoged, at komme ud i Jurisdiktionen. Men alle de Folk fra Jurisdiktionen, han har talt med, har været enige i, at det efter Sagernes nuværende Stilling vilde være aldeles unyttigt og uhensigtsmæssigt, at han nu rejste dertil, da enhver Modstand imod, hvad der allerede saa at sige havde gjort sig til gældende Regel, saa vel som imod fremtidige Rekvisitioner, kun vilde have de yderste Ubehageligheder til Følge for ham, navnlig Arrestation og Bortførelse til Rendsborg. Han har hos alle andre, som han har truffet paa Rejsen hertil eller her paa Egnen, og som er kendt med Forholdene, hørt det samme udtalt og har derved fundet sin egen Mening bekræftet.

"Det vil være det høitærede Justitsministerium bekjendt, at jeg under den fjendtlige Occupation ifjor for min Jurisdiktions Vedkommende modsatte mig alle overdrevne Requisitioner, saaledes at de occuperede Egne skulde skaffe Fornødenheder, som manglede, saasom Slagteqvæg, fra andre Steder, idet jeg paastod, at Fjenden, naar Forraadet i Egnen var forbrugt, maatte drage andre Steder hen, for at forskaffe sig dem, noget, den fjendtlige Intendant selv udtalte ikke kunde lade sig gjøre af militaire Hensyn, navnlig fordi Man vilde undgaa at sprede sig og udsende Colonner, som skulde indkræve Fornødenheder og derved lettelingen kunde blive angreebne

og overvældede af de Danske. Jeg har ligeledes ifjor modsat mig Leverancer af Heste, hvori mine Colleagueer Stockfleth og Qvistgaard, som anført, var enige, og Fjenden nødtes da til selv at tage dem - hvorfor min Jurisdiction heldiviis blev forkaanet - saa at det ikke da som iaar kan siges, at dertil er givet Samtykke.

Iaar kunde jeg, om jeg tog ud i Jurisdictionen, ikke følge andre Principer, hvad Følgen ogsaa vilde blive, men Forholdet er nu ganske anderledes. Jeg har ikke været tilstede fra Begyndelsen, men kan først komme efterat Alt er ordnet paa en mod min Overbeviisning stridende Maade, saa at jeg intet har tilovers uden at fremsætte frugtesløse Protester og Nægtelser af at ville indlade mig paa nogen af Fjendens overdrevne Requisitioner. Det maa betænkes, at min Stilling under nærværende Forhold vil være værre end de ^{andre} Justitsembedsmænds i de occuperede Egne, at jeg nemlig vil befinde mig midt imellem Oprørere, som da min Ankomst først nu ikke kan andet end være dem paafaldende, formeentligen ville betragte mig som en af den danske Regjering udsendt Spion, og da desuden mit Fædrelandet hengivne Sind og Forhold fra ifjor er dem velbekjendt og allerede da paadrog mig Mistanke og Arrest, ville betragte hvert af mine Skridt og ansee hver Samtale med en af min Juridictions Beboere som Grund til Mistanke og Arrestation. Det maa fremdeles betænkes, at disse Oprørere danne et Beleiringscorps, hvis Formaal er at tilintetgjøre en dansk Fæstning og en Bye, af hvilken jeg er Medborger, og hvis Fordringer til mig som Embedsmand just af foranførte Hensyn ville gaae ud paa, at jeg ved Assistance paa hver Maade skal bidrage til at fremme ~~Sans~~ Tilintetgørelse.

Det høitærede Justitsministerium vil vistnok ikke forlange, at jeg skal handle imod de Principer, jeg ifjor fulgte, og dette vilde jeg ei heller i nogen Maade indlade mig paa; men vil det være rigtigt at sende en Embedsmand ind i saadanne Forhold - naar han er der fra Begyndelsen, stiller Sagen sig anderledes - og gjøre ham til Skive for alle de Plagerier, som kunne udtænkes, ja endog personlig Mishandling, som Tilfældet skal have været med en Præst paa Alrøe, naar han, sin Eed og Pligt tro, protesterer og nægter Assistance. Vil det være rigtigt at udsætte ham for disse, og i det mindste for et efter nærværende Krigs Beskaffenhed maaskee saare langvarigt Fængsel? Forholdene have desuden i den seneste Tid meget forandret sig. Fjenden arresterer den ene Embedsmand efter den anden, og general Pritt-witz har endog i en Proclamation udtrykkeligt udtalt, at han ikke vil tage Notits af de locale Øvrigheder, men ved Executionscommandoer vil inddrive sine Fordringer.

Det vil ogsaa af den vedlagte Svarskrivelse fra Armecorpsset gunstigen erfares, at denne Authoritet, skjøndt uvedkommende, ikke har kunnet tilbageholde en Yttring i foranførte Retning og har henstillet, hvorvidt jeg, med Hensyn til den Betænkelighed, samme har funden ved min Oversendelse ved en Parlamentair, vil indlade mig derpaa.

Da jeg den 15. Dennes afreiste fra Kjøbenhavn, var jeg ikke bekendt med, hvilke Forholdsregler Amtet, efterat min Fuldmægtig var bleven holdt tilbage i Fredericia, havde taget med Hensyn til min Jurisdiction, fra hvilken jeg ikke kunde erholde Underretning, men jeg antog det som en Selvfølge, at min Jurisdiction, saalænge Fredericia Fæstning, hvor ifjor var Magazin, hvortil skete Leverancer fra samme, ikke var kommen i Fjendens Vold, med Hensyn til Udredelse af de fjendtlige Requisitioner, vilde, som efter deres Beliggenhed var det naturligste, blive deelt saaledes at den nordlige Deel leverede til Magazine i Veile, den sydlige til Magazine i Kolding. En særegen Forplejningskommission for min Jurdictions Vedkommende var saaledes ikke nødvendig, og da Amtets Ordre, at Herredsfogden skulde opholde sig i Jurisdictionen, ikke kunde efterkommes, efterdi Commandanten tilbageholdt min constituerede Fuldmægtig i Fredericia Fæstning, og eiheller senere er efterkommet af den derefter constituerede cand. juris M. With, formeentligen fordi et Ophold paa Landet under saadanne Omstændigheder kun vil paadrage Herredsfogden Mistanke, da Fjenden ikke vil kunne fatte, at han har Forretninger paa Landet, som ei heller der kunne udføres, saa har jeg ikke anseet min Nærværelse i Jurisdictionen, især da jeg ikke kunde være der, da samme occuperedes af Fjenden, som paatrængende nødvendig, Iøvrigt antog jeg, at Amtet, saalænge Fredericia var i Beleiringstilstand, vilde undgaa at lade en Embedsmand opholde sig midt i den fjendtlige Leir, og derfor lade min Jurisdiction bestyre, det vil sige lade Requisitionerne, det Eneste, hvorom der under saadanne Forhold kan blive Spørgsmaal, beordre deels fra Kolding, deels fra Veile.

Først i Odense erfarede jeg d. 17. dennes, at cand. juris M. With af Amtet var constitueret som Herredsfoged i min Jurisdiction og opholdt sig i Kolding, og det vedlagte Brev fra denne af 16. Dennes, som først igaar er tilhændekommet mig, bekræfter dette, og oplyser mig tillige om hans Ønske at blive afløst fra den tilvisse ikke behagelige Stilling, han har, under den fjendtlige Intendanturs Øine at fungere som Forplejningscommissair for Fredericia, og formeentligen tillige som den, der skal beordre al Assistance, som ønskes benyttet for at fremme denne Fæstnings Fald.

Som jeg allerede har yttret, troer jeg ikke, at det kan stemme med min Pligt at yde Assistance i denne Retning - Domstolene have erkjendt nogle Mænds Strafskyld, som i Aaret 1807 endog kun indlod sig paa at fordele de fjendtlige Requisitioner - og kan jeg altsaa ikke forsaavidt afløse cand. juris With, hvilket jeg strax vil erklære, om jeg skulde nødes til at komme i Fjendens Leir, og jeg vilde derved vistnok kun bevirke, at jeg, istedetfor at afløse den Constituerede, blev arresteret og sendt til Rendsborg som Gidsel for Requisitionernes Opfyldelse, hvilket formeentligen næppe vilde være til Gavn, men snarere have skadelige Følger for Jurisdictionen, end om de nærværende Forhold blive uforandrede. Forsaavidt cand. juris

With ønsker at blive afløst som Forpleiningskommisair, maa han kunne hos Amtet faa en Anden beskikket i sit Sted. Denne Bestilling er iøvrigt, saavidt jeg skjønner, Herredsfogedembedet uvedkommende, Det er mig nemlig ikke bekjendt, at det er Retsbetjentens Pligt i paakommende Tilfælde at bruge sin Authoritet enten som dømmende eller administrativ Embedsmand til at understøtte Fjenden, navnlig til at skaffe ham Forpleiningsgjenstande og andre Fornødenheder. Efter de Principer, som iaar har gjort sig gjældende, maa Forholdet til Fjenden være mig aldeles fremmed, og jeg seer saaledes deri lige- saalidt en Opfordring til at indtræde i dette som i et Embede, jeg ei forhen havde beklædt. Som constitueret Herredsfoged kan cand. juris With vistnok ingen Forretninger have under nærværende Omstændigheder, da alle Retsprotocoller, som en Følge af Forholdene, maatte fjernes, og det er altsaa kun forsaavidt der kunde blive Spørgsmaal om executive Forretninger, over hvilke ikke føres nogen Protocol, men i denne Henseende har han ikke besværet sig, og jeg maa derhos bemærke, at han, som opholdende sig i Kolding, er udenfor min Jurisdiction.

Da det forekommer mig at være en i alle Henseender hensigtsløs Opoffrelse at reise til min Jurisdiction, men jeg dog ikke troer paa egen Haand at burde tage en Beslutning i denne Henseende, tillader jeg mig at udbede mig det afgjort ved det høitærede Justitsministeriums Resolution, om jeg, ifølge hvad ovenfor er oplyst, under de nærværende Omstændigheder bør afreise til min Jurisdiction, og udbeder jeg mig, for det Tilfælde, det maatte findes rigtigt, en udtrykkelig Ordre til at begive mig til samme, tilligemed en nærmere Instruction for, hvorledes jeg, med Hensyn til de afvigende Principer, som iaar have gjort sig gjældende med Hensyn til de fjendtlige Requisitioner, og som aldeles staae i Modstrid med min Overbevisning og ifjor brugte Fremgangsmaade, har at forholde mig, uden at træde min Eed og Pligt for nær."

- Faa Dage efter at denne Skrivelse var affattet, sejrede de danske i Slaget ved Fredericia d. 5. Juli, og herefter var der for ham væsentlig kun de efter Okkupationen følgende Erstatningskrav tilbage.

- I "Tante Idas Erindringer" skriver hun: "I Foraaret 1849, da Fredericia igen var et meget udsat Sted at være, (Fader var imidlertid om Vinteren i Kjøbenhavn som Medlem af den grundlovgivende Rigsdag, og Moder var rejst over til ham, imedens "ny Bedstemoder" fra Aarhus var hos os Børn og sørgede for os), besluttede mine Forældre, at vi Alle skulde sendes over til Kjøbenhavn, da Skoler og Undervisning i det hele ikke kunde vedblive i Fredericia, som snart blev en belejret By. Vi bleve da, tilligemed vor Husjomfru, satte ombord paa en lille Skude, "De 4 Søskende" kaldet, for at sejle med den til Kjøbenhavn. Vi havde en stor Madkurv med, hvori alle Slags Madvarer, en Kalvesteg, Brød, Smør, Æg, The, Kaffe etc. etc., men da de tre yngste Drengene, tilligemed Jomfruen, meget snart bleve søsyge, var der kun Carl og jeg tilbage, som ikke var det, og vi maatte saa gaa

og passe de andre og smøre Mad til dem. Skipperen lavede Kaffe og The til os, men snart slap vor Fløde op, og saa var det en bedsk Drik at drikke sort Kaffe, og man blev ogsaa saa ked af aldrig at faa andet end Smørrebrød. Med Underholdning var det ogsaa meget sløjt; vi havde 2 Bøger med os, hvoraf den ene var "Ørvarods Saga", den anden husker jeg ikke, og den læste Carl og jeg bestandig, og naar vi var færdige, begyndte vi forfra. Endelig en Dag kom vi til Svendborg, og det var en sand Svir for os at komme i Land, og Drengene slap dér deres Søsye. Vi besøgte dér en Madam Børresen, som, saavidt jeg husker, havde en Modeforretning dér og i sine unge Dage havde været Selskabsjomfru hos "gamle Bedstemoder". Hun modtog os saa venligt, trakterede os med Chokolade og Kager og spadserede rundt i Byen med os, indtil vi igen skulde ombord paa vor Pæreskude. Med den kom vi endelig til Korsør, men da Rejsen dertil havde været i 6 Dage og vi Alle var temmelig medtagne af den, blev det besluttet (Carl har vel været den, der tog Beslutningen), at vi skulde leje Extrapost og køre igennem Sjælland. Da der dengang kun var Jernbane fra Kjøbenhavn til Roskilde, var det jo en lang Køretur, inden vi kom dertil, og da det endelig skete ved Nattetid, gik der intet Tog før om Morgen, og vi maatte da tilbringe Resten af Natten i Ventesalen. Da vi saa endelig, for første Gang i vort Liv, prøvede at køre paa Jernbane, syntes vi jo, at det gik umaadelig hurtigt, og da vi saa kom til Kjøbenhavn, tog vi en Droske og kørte hen i Skindergade, hvor Fader og Moder havde et Par Værelser hos Skrædder Diderichsen. Vi blev umaadelig glade over at ses igen og fik strax efter Frokost med Kaffe og frisk Vienerbrød, som smagte udmærket. Om Middagen var vi hos Commandeur Mourier (senere Admiral), som var gift med en Cousine til Moder, og her fik vi Kjørvelsuppe, og det var dejligt igen at faa god Middagsmad, som vi saa længe havde savnet. Efter nogle Dages Forløb flyttede vi, da nu hele Familien var samlet og vi ikke kunde vedblive at leve paa Feltfod, ind i Overauditeur Mouriers Lejlighed i Kronprinsessegade, tæt ved Indgangen til Kongens Have, og her blev Moder og vi Børn boende et helt Aar, til der var ordnede Tilstande i Fredericia, hvorimod Fader snart maatte tilbage for at passe sit Embede. Det var en dejlig Lejlighed paa 5 Værelser, med fortryllende Udsigt over Kongens Have, og det var heldigt at faa en saa god Lejlighed, men Overauditeur Mourier (en Broder til Admiralen) var selv i Felten, og da han var ugift, stod Lejligheden, som var fuldt meubleret, ledig. Carl kom i Metropolitanskolen, men tog over til Kolding og blev dimitteret derfra, hvor han havde gaaet i Skole i flere Aar. Jeg kom i Frøken Bierfreunds Institut, hvor vi kun var 8 à 9 Elever med 9 Lærere og Lærereinder, og de 3 mindre Drengene i Melchior's Skole..... I Juli 1850 flyttede vi tilbage til Fredericia."

(Hvis hendes Far, som anført, var i Fredericia under Slaget ved Kolding d. 23. April 1849, maa han være rejst til Kjøbenhavn straks derefter, maaske sammen med hendes Mor. Børnene maa være rejst ret kort efter, i alt Fald inden d. 8. Maj 1849, da Belejringen af Frede-

ricia begyndte, Carl var da 15 Aar gl., Ida 13, Emanuel 11, Alfred 9 og Harald 6. - "Ny Bedstemoder" er Majorinde Emilie Laub, der boede i Aarhus hos sin Datter og Svigersøn, den senere Overlærer Arntzen; hun kaldtes saaledes af Børnene, fordi de kun sjældnere saa hende, medens "gamle Bedstemoder", Kommandørinde Henriette Holck, boede hos deres Forældre, fra de blev gift, til hun døde i 1846. - Viceadmiral Conrad Emil Mourier (1795-1865) var gift med Constance Marie Münster. Overauditeur Mourier nævnes foran som Forlover ved Carl Holcks og Adelaide Laubs Bryllup. Hans Lejlighed var i Kronprinsessegade Nr. 388, 3de Sal. - Carl junior blev Student fra Kolding 1849).

- Fra Orla Lehmann, der i Decbr. 1848 blev Amtmand over Vejle Amt, foreligger der følgende Udtalelse af 24. Novbr. 1849:

"Hvorvel jeg antager, at Andrageren ikke behøver mit Vidnesbyrd, opfylder jeg dog gjerne en foreskreven Form ved her at gjentage, hvad jeg ved en anden Lejlighed har udtalt for Regjeringen, at selv den korte Tid, hvori jeg har staaet i Embedsforhold til Kammerjunker Holck, har været tilstrækkelig til at lære mig ham at kjende som en meget indsigtfuld og samvittighedsfuld Embedsmand, hvem jeg vistnok kun ugjerne vilde see forlade det mig betroede Amt, men hvis Ønske om den Forfremmelse, hvortil hans Dygtighed og Tjeneste give ham den fuldeste Adkomst, det dog er min Pligt paa det varmeste at understøtte."

- I 1850 fandt der ingen Krigshandlinger Sted i Nørrejylland. (Blandt Carl Holcks Efterladenskaber findes "Hr. Helgesons Vise" af "P.R.", skrevet kort efter Sejren ved Frederiksstad d. 4. Okt. 1850 af Carl Ploug).

- Ved Købekontrakt af 24. Juni 1851 erhvervede Herredsfoged Holck en Grund Nr. 516 (nu Gadenummer 24) paa den vestre Side af Vendersgade i Fredericia med derpaa staaende Rudera af en ved Bombardementet i 1849 afbrændt Gaard, samt den tilhørende Jordlod i Marken Nr. 318^a og Jordlodderne til Grundene Nr. 517 og 426, nu skyldsatte under Nr. 318^b. Jordlodderne, der var bortlejede, kunde dog først tiltrædes 1. Maj 1856. Købesummen var 1700 Rbd. Efter at denne var betalt, udstedtes der 24. Decbr. 1852 Skøde, hvoraf ses, at Nr. 516 nu er bebygget af Køberen. Det samlede Areal var paa 9 Tønder Land. - Han havde straks henvendt sig til den unge Johan Daniel Herholdt (1818-1902), den senere saa bekendte, udmærkede Arkitekt, der bl.a. byggede Universitetsbiblioteket og Nationalbanken i Kbhvn. Fra ham foreligger der skitserede Udkast fra Juli 1851 og endelige Tegninger fra Septbr. s.A. Det en enkel, køn Bygning, noget præget af C.F. Hansens Stil. Facaden, der vender mod Øst, er kvaderpudset og 28 Alen lang, og Dybden af Huset er 17 Alen; forneden er der en Kælder paa 5 Fag; Stueetagen er ligeledes paa 5 Fag; til højre udfyldes Rummet med en høj Indkørselsport, 1. Sal har 6 Fag; Taget, der er af Tegl, har 3 Kviste. Af en Taksationsforretning af 20. Oktbr. 1852 ses det, at Kælderen var indrettet til Beboelse med 12 Rum, alle gipsede, 7 med Bræddegulv, Resten med Murstensgulv. Stueetagen havde 5 Værelser, Køkken med Konfu

og Spisekammer, 1. Sal 7 Værelser. I Stueetagen var Værelserne 5 Alen $1\frac{1}{2}$ Tomme høje, paa 1. Sal 5 Alen 12 Tommer. I Forbindelse med Hovedbygningen var der i Gaardens søndre Side bygget en Tilbygning med Kælder og 2 Etager og indrettet en Trappegang. - De aarlige Indtægter anslaaes til: Kælderen 150 Rbd., den hele øvrige Lejlighed, der bebos af Ejeren, 500 Rbd. og Jordlodden, der drives af Ejeren, 100 Rbd., ialt 750 Rbd. Udgifterne anslaaes til: Vedligeholdelse 40 Rbd. og Skatter ca. 40 Rbd., ialt 80 Rbd., hvorefter Overskuddet bliver 670 Rbd. Selve Ejendommen takseres til 9750 Rbd., den tilhørende Jordlod (ca. 80.000 Kvadratalen stor) ved Fuglesangsvejen, til 1200 Rbd., ialt 10.950 Rbd., men Salgsværdien ansættes til 12.000 Rbd.

Ved Skøde af 4. Febr. 1853 erhvervede han Nr. 526 i Kirkestrædet med 5 Fag grundmuret Forhus med Port og 5 Fag Bindingsværks Forhus samt 5 Fag Bagbygning med tilhørende Gaard og Haveplads, samt den dertil hørende Jordlod paa Stadens Mark, ny Matr.Nr. 326, for 1850 Rbd. Der maa imidlertid have foreligget en tidligere Købekontrakt, da en Taksationsforretning af 20. Oktb. 1852 nævner ham som Ejer; det fremgaar af denne, at Forhuset indeholder 3 Værelser og Køkken og benyttes til Herredskontor; det takseres til 750 Rbd., den tilhørende Jordlod ved Fuglesangsvejen (ca. 25.000 Kvadratalen) til 500 Rbd. Der regnes med et Overskud paa 61 Rbd. De andre Bygninger paa Grunden takseres ikke, da de skal nedrives, Salgsværdien af hele Ejendommen, der var paa $2\frac{1}{2}$ Tdr. Land, ansættes til 1500 Rbd.

Ved en senere Taksation d. 20. Decbr. 1853 af samtlige fornævnte Ejendomme ansættes disse til ialt 17.000 Rbd. (tidligere 12.200); Ejendommene ventres at ville give et aarligt Overskud paa 880 Rbd. (tidligere 731). Det oplyses bl.a. m.H.t. Nr. 516, at der paa Loftet i Hovedbygningen er indrettet 3 Værelser og 1 Pulterkammer, og at Sidebygningen er $25\frac{1}{2}$ Alen lang og 10 Alen dyb og dens Kælder indrettet til Vægterhus, Brændselskælder og Viktualiekælder, medens Stueetagen indeholder Køkken, Spisekammer, Havestue, 2 andre Værelser og Hestestald, samt Korridor og særskilt Køkkentrappe, og 1. Sal har Køkken, Spisekammer og 3 Værelser til Kontor med lang Korridor og særskilt Trappegang. Om Nr. 526 i Kirkestræde siges det, at det er indrettet til Bolig for en Familie og har 2 Værelser med Køkken og Spisekammer samt et Loftsværelse. Et Sidehus mod Nord paa 6 Fag er indrettet til Vognremisse og Brøndehus. Der er nu fri Gennemkørsel fra Vendersgade til Kirkestræde. Den største Del af Husets Grund er udtaget til Have. I Gaarden er der 3 Murstensbrønde med Pumpe, der afgiver godt og rigeligt Vand. - Det fremgaar endvidere, at Kælderen under Forhuset Nr. 516 tidligere har været udlejet til en Restauratør for 100 Rbd. aarlig, at 1. Salen og Haven benyttes af Ejeren (for en beregnet Leje af 500 Rbd.), at Stueetagen med Butik samt Køkken i Sidebygningen er bortlejet til 270 Rbd., Huset Nr. 520 til 40, og Jordlodden til 110 Rbd. - Af en ikke helt afsluttet Opgørelse af Herredsfoged Holck, hvoraf bl.a. ses, at han har købt Egetømmer til et Lysthus i Haven, fremgaar det, at alle Ejendommene,

efter at alt Arbejde var udført, stod ham i over 15.300 Rbd. En udataret Optegnelse viser, at Stueetagen i Nr. 516 har været udlejet til Overløge Abraham.

Det kan paa dette Sted anføres, at han senere - ved Købekontrakt af 31. Marts 1854 og Skøde af 20 Oktb. 1855 - af Grunden Nr. 527 i Kirkestræde erhvervede en Strimmel paa ca. 6 Alens Bredde lige Syd for hans Ejendom i Kirkestræde Nr. 526. Skellet gik i lige Linie med den søndre Side af hans Ejendom i Vendersgade.

D. 20. Febr. 1854 optog han i Fyens Stifts Sparekasse et 4% Laan paa 12.000 Rbd. med 1. Prioritet i sine Ejendomme, idet han bemærkede, at der til Huset Nr. 526 ikke henhører nogen Jordlod paa Byens Mark. Der skulde afdrages 200 Rbd. hver Termin, indtil Kapitalen var nedbragt til 8000 Rbd. (Afdragene fortsattes efter hans Død, og Obligationen blev i Decbr. 1872 fuldstændig indfriet).

- Fra 23. Oktb. 1851 til Foraaret 1852 og fra 14. Septbr. 1852 til Foraaret 1853 var han under Amtmand Orla Lehmanns Fraværelse ved Rigsdagen konstitueret som Amtmand over Vejle Amt paa eget An- og Tilsvar.

- Fra Vejle skrev han d. 14. Decbr. 1852:

"Min kjære lille Ida!

Det vilde da ikke være Ret, om Du ikke saa en Linie fra mig, min egen lille Pus, som holder saa meget af Din lille Fader, - inden Du forlader Kjøbenhavn. - Det er derfor, at jeg, lige krøbet op af Sengen, som Gigt og Grip i flere Dage har nødt mig til at holde, griber Pennen, for foreløbigen at sige Dig, at jeg har tænkt saa ofte paa din lille Pusling og ret længes efter at see Dig igjen, saa at Du kan tænke, at jeg ret vil bestrebe mig for at blive rask til den 24de og da at kunne være i Fredericia. - Da din Moder ret nu seer mig over Skuldren og siger, at det snart gaaer forvidt med Kjæleriet for min lille Pus, maa jeg vel stoppe hermed og - efter din Moders Bortfjernelse, gaae strax lige til at bede Dig om enten selv at udtænke eller efter bedste Overlæg med Fru Steuben (maaske dog hellere med Carl) at udfinde en passende Præsent til din Moder til Juleaften. Det er en Selvfølge, at det maa være noget smukt, nyttigt og hensigtsmæssigt, og helst, med Hensyn til de mange Udgifter, jeg har haft i dette Aar, ikke for dyrt. Ligeledes maatte Du ogsaa tænke paa noget til den kjære Carl og de smaa Batter, hvorom dog vel din Moder har nærmere tilskrevet Dig. .... Forinden Du forlader Kjøbenhavn, maa Du ret takke Fru Steuben og Majorens mange Gange, ogsaa, paa det hjerteligste, fra mig, fordi de have viist os og Dig saamegen Venlighed og forekommende Godhed, og navnlig i flere Henseender søgt at gjøre dig Opholdet i Kjøbenhavn saa behageligt.

Du kan tro lille Ida, at jeg ikke har havt det saameget godt i den senere Tid, idet jeg har faaet et Angreb af Gigt, efter hvilket jeg dog var kommet mig saa vel, at jeg tog til Fredericia, men erholdt derpaa et Tilbagefald, der forenede sig med Gribben, men dog nu er betydeligen paa Retouren og næsten aldeles overstaet, skjøndt jeg

nyligen er kommen op og ikke endnu tør gaae ud af mit Soveværelse.
 - Gud velsigne Dig nu, min egen kjære Ida, og lad mig gjense Dig ved
 Helbred og godt Humeur. Sørg for at være velindpakket paa Rejsen og
 sørg ogsaa for Carl. .... Hils ligeledes hos Morgenstjernes og Mouriers
 venskabeligst. Lev vel!

Din Fader.

Dit lille Regnskab var saa ordentligt og skikkeligt, saa
 det var en Lyst."

(Major Johan Ludvig v. Steuben (1793-1869), gift med Nicoline Christine Steen, havde 1843 i Fredericia staaet Fadder til Harald Iulius Holck.
 Oberstløjtnant Otto Ludvig von Munthe af Morgenstjerne, f. 1792, fal-
 det ved Dybbøl 1848, gift med Frederikke de Schouboe, havde 1840 i
 Aalborg staaet Fadder til Alfred Holck. Carl Georg Holck kom som Stu-
 dent til at bo hos Enken. - "Batter" (Vombatter) var vist et Slags
 Kælenavn for de yngste Drengene fra de var smaa og tykke).

- Herredsfoged Carl Holck blev d. 26. Oktbr. 1853 udnævnt til
 tillige at være Herredsskriver i Elbo, Holmans og en Del af Brusk Her-
 reder.

- Han var Medejer (sammen med 11 andre) af Palægaarden Nr.
 508 i Vendersgade med tilhørende Jordlod, købt for 11.400 Rbd., men
 udtraadte, vistnok i 1856, sammen med flere andre, og synes da at have
 faaet udbetalt 1156 Rbd.

- D. 16. Juli 1857 udstedte "Politimesteren i Stabelstaden
 Fredericia" L.E.A. Mourier (1805-77) et Pas for ham og hans Hustru
 og Datteren Ida til Tyskland, Frankrig og Belgien; han siges heri at
 være middel af Vækst og Bygning og have lyst Haar og blaa Øjne. Pas-
 set er paategnet d. 19. s. M. i Hamborg og d. 21. s. M. af den belgiske
 Generalkonsul i Køln. I "Tante Idas Erindringer" omtaler hun, at hen-
 des Bror Carl, der var blevet Student 15 Aar gl. og juridisk Kandidat
 1855, 21 Aar gl., havde faaet Rejsestipendium i 2 Aar (1857-59).
 "Først studerede han i Bonn, hvor Fader, Moder og jeg paa en Udenlands-
 rejse til Wiesbaden, hvor mine Forældre skulde bruge Kur, besøgte ham,
 og senere, da han forlod Bonn, var han en lille Tid sammen med os i
 Wiesbaden." Han kom hjem i Foraaret 1859. "Senere hen paa Foraaret
 var Moder og jeg i Kjøbenhavn, hvortil vi gerne hvert Aar rejste en
 Tur, og der var vi sammen med Carl i Selskab hos General Moltke, som
 dengang boede paa Frederiksberg Slot, og her traf han første Gang
Christiane Frederikke Andresen " hans tilkommende Hustru. (Kammer-
 herre, Generalløjtnant Anton Carl Frederik Moltke (1784-1863), gift
 med Sophie Henriette Vilhelmine van der Maase, havde 1840 i Aalborg
 staaet Fadder til Alfred Holck).

- Ida fik den 10. Juni 1859 Brev fra sin Fader i Fredericia:

"Deels fordi jeg skylder Dig Brev, da Du allerede for nogen
 Tid siden saa venligen har tilskrevet mig, og jeg gjerne vil see noget
 meere fra Din Haend, dog, som jeg haaber, tydeligere nedskrevet, -
 deels fordi Recepten imod Hovedpine, som jeg beder Dig bevare vel, ikke
 bør udeblive forlænge, deels endeligen fordi jeg ikke længere kan sende
 Brev til Din Moder, da hun formentligen allerede er flyttet ud til
Moltkes

paa Frederiksberg, tilskriver jeg disse Linier, som jeg forventer vil træffe Dig med god Helbred og veltilmode. - Du har det jo ogsaa godt hos Rodenburgs, og de er saa venlige og kjærlige imod Dig, at jeg ikke paatvivler, at det sidste er Tilfældet, og beder jeg Dig ret at takke dem for Deres Godhed imod Dig. ...." Han er bedrøvet over Skovrider Wellendorphs Død og haaber, at hendes Bror Emanuel vil træffe den bedste Beslutning om sit Ophold i det Aar, hvor han skal underkaste sig de praktiske Prøver til Forstekksamen. Han har skrevet udføreligt herom til hendes Mor og beder om, at dette Brev maa blive vist Emanuel, fra hvem han venter at høre nærmere. Det har glædet ham meget at høre, at Alfred, hvis Eksamen nu nærmer sig, har faaet en Plads paa Ehlers Kollegium, hvor ogsaa Harald med Tiden kan faa et roligt Læsehjem. Naar Alfreds Eksamen er overstaaet, maa han forhøre sig om Prisen paa det nødvendige Meublement til dem begge. "Jeg savner Din Sang og Dit Spil, ikke at tale om Din egen kjære Person, og det er mig i første Henseende kun en daarlig Erstatning, at Mads Bønnelycke jævnligen kommer herhen, efter udbedt og derefter erholdt Tilladelse, for at røre Strængene paa Dit Pianoforte, men det er ham vistnok en stor Tilfredsstillelse af gennemøve sine Musikfingre paa samme. ... Lev nu vel, min kjære Ida. Modtag de kjærligste Hilsener fra Harald og Din Fader, som bede Dig venligst at hilse Dine Omgivelser, saavel som Din Moder og Søskende,"

(Oberst Vilhelm Carl Rodenburg (1805-88) var gift med Caroline Skeel (1806-94), der 1843 i Fredericia var Fadder for Harald Julius Holck. Deres eneste Datter Hedevig var Veninde med Ida Holck).

- Ved Skøde af 6. Decbr. 1859 erhvervede Herredsfoged Holck Matr.Nr. 20b af Vinding By med Teglværksbygninger og et Beboelseshus paa 4 Fag for 1500 Rd. Han solgte det igen ved Købekontrakt af 6. Novbr. 1865 tilligemed Inventariegenstande, 2 Heste og Stenkul for 4500 Rd., idet han forbeholdt sig Ekspropriationserstatningen i Anledning af et Jernbaneanlæg over Grunden; den udbetaltes med 3500 Rd., dog først efter hans Død.

- D. 23. Juli 1861 udnævntes han til Etatsraad. Han skriver et Sted, at det skyldtes Kong Frederik VII^s Velsigelse og skete for at fritage ham for den efter hans Alder mindre passende Kammerjunkertitel.

- D. 17. Oktbr. 1861 fejredes i København 40 Aars Studenterjubilæet for Studenterne fra 1821. Her har han sikkert været med, da en Mængde Sange fra denne Fest ligger blandt hans Efterladenskaber.

- Økonomisk set har Aaret næppe været godt for ham; han optog i dette Aar et Laan paa 1530 Rd. (tilbagebetalt i 1863), et paa 2000 Rd. (tilbagebetalt 1865) og et paa 1532 Rd., (for hvilket det originale Gælds brev ligger mellem hans Papirer uden særlig Paategning).

- I et Brev af 18. Maj 1862 fra Fredericia skrev han bl.a. til Ida: "Tak for de 2de venlige og kjærlige Breve Du har tilskrevet mig, og som har glædet mig meget. Det har ligeledes glædet mig meget at modtage Brev fra den kjære Christiane, som jeg ved Dig beder bragt min foreløbige Taksigelse, og derhos meddelt, at jeg ingenlunde kan finde

mig i, at hun slaaer paa ikke at komme til os i Sommer, men gjør sikker Regning paa, at dette skeer."

- D. 14. Septbr. s.A. skrev han bl.a. til hende: "... Saa nødigen jeg end vilde, har jeg dog været nødt til afvigte Fredag at deeltage i en dejeuner, som var foranstaltet paa Raadhuset for Minister Lehmann, og jeg er atter idag nødt til at deltage i en diner for Amtmanden, som kommer hertil for at besee Byens Brandvæsen. - Fru Gyldenfelt, hos hvem hendes Forældre er i Besøg, har indbudet din Moder til Middag, og hun har ogsaa modtaget Indbydelsen i det Haab, at det maatte blive bedre med hendes Hovedpine. - Du kan tro, vi savne Dig ret meget, da jeg ofte er fraværende og jeg desuden ikke kan erstatte Dig, men vi glæde os dog meget over, at Du har det godt, og at alle i Andresens Familie ere saa kjærlige imod Dig. Det var virkelig overmaade smukt af dem saa venligen at erindre Din Fødselsdag, til hvilken Du jo erholdt saamange nydelige Foræringer, givne med et kjærligt Sind. - Vi glæde os meget over den smukke Eftersommer, navnlig ogsaa fordi Du under dit Ophold paa Landet vel kan nyde godt af den. ..."

(Kaptajn Holger Scheel Gyldenfelt, der faldt i 1864, og hans Hustru Augusta Frederikke Garlieb kom ofte hos Holcks; hun sang Duetter med Ida. - Christiane Holcks Forældre, Proprietær Jens Christian Andresen og Frederikke Sørine Thomsen, ejede Ørnfeldt, hvor Ida maa have besøgt dem).

- Der findes en lille Fortegnelse over forskelligt Bohave med Angivelse af Værdi, underskrevet af Herredsfoged Holck d.18. Febr. 1864, maaske i Forsikringsøjemed. Heraf kan nævnes en Mahogni Sofa med amerikansk Læderbetræk, 6 Stole med uldent Damask, 2 Kurvelænestole med broderede Sider, 2 Gyngestole, et Mah. Bord, en Mah. Piedestal, en Mah. Kommode, en Sovesofa med Sirtses Betræk, et Mah. Herreskrivebord, 15 Rørstole, et Bøgetræs poleret Spisebord med Fløje, 3 store Skilderier i forgyldte Rammer. Disse Ting har vel været i Salen, Herreværelset og Spisestuen. (Skrivebordet, et smukt, svært Møbel med buede Døre i Sideskabene tilhører nu mig; det bærer en høj og bred Reol, der foroven afsluttes med en Gavl).

- I Salen har sikkert hans Forældres store Stand-Ur staaet tilligemed det Chatol af en sjælden Træsart, som hans Farmor Oberst Carl Philip Holcks Hustru, født v. Leben, havde arvet efter sin Mors Søster Charlotte Amalie v. der Lühe i Klostret Dobertien, og paa Væggen har Grøgers smukke Portrætter af hans Forældre hængt. - Det maa iøvrigt erindres, at praktisk talt alle de bevarede Familierelikvier, der stammer fra hans Forfædre, har været i hans Eje.

- Om den i P.T. 1926 S.49 omtalte Episode paa Follerupgaard (2 Mil fra Fredericia), der fandt Sted d.10. Marts 1864, efter at Herredsfoged Carl Holck var taget til Feltmarskal Wrangels Hovedkvarter i Kolding for at faa Pas til Rejser i Jurisdiktonen og Sanktion til at blive paa denne Gaard (der d.9. Marts havde faaet tysk Indkvartering), findes der en Beretning fra et Øjenvidne, hans Datter Ida, i hendes "Minder fra Krigen 1864": "Under Faders Fraværelse havde vi her

en meget uhyggelig Scene, idet nemlig en østerrigsk Officer (Et. v. . . Spielvogel) ledsaget af to steiermarkske Jægere kom farende ind i Stuen og yderst groft forlangte at tale med "der Hardesvogt". Jeg talte med ham, da Fru B., en gammel Dame, som ogsaa havde forladt sit Hjem tæt uden for Fredericia, og Værtinden intet sagde, og han talte hele Tiden i en saa grov Tone, at jeg aldrig har hørt Magen til. Da jeg forklarede ham, at Fader ikke var hjemme, sagde han, at hans "Bevollmächtiger" øjeblikkelig skulde komme, da han havde Rekvisitioner, der skulde opfyldes. Der gik da Bud efter 2. Fuldmægtig Obel, men imidlertid gik Proprietæren op med Grobrianen, for at de preussiske Officerer kunde tale ham tilrette. Ligesom de var gaaede op, listede en stakkels forkommen og fortvivlet Skolelærer fra Vinding sig ind ad Døren og bad om at maatte varme sig. Han var kørt med som Tolk og gav en grupvækkende Skildring af det Tyranni, som Fjenden udøvede, og af ham fik vi at vide, hvori Rekvisitionerne bestod, nemlig den næste Morgen Kl. 6 at stille 150 Arbejdere til at grave Skanser ved Vinding; han tilføjede, at min Fader gjorde bedst i at sige Ja straks, thi i modsat Fald vilde han blive slæbt bort og skudt. Imidlertid forsøgte den preussiske Hauptmann at tale ~~Østerrigeren~~ tilrette og forsikrede, at Fader var taget til Kolding for at tale med General Wrangel, og baade Proprietæren og Obel forklarede ham paa samme Tid, at det var et Forlangende, som Etatsraaden aldrig vilde gaa ind paa. Dertil svarede han, at "der Hardesvogt" selv maatte tilskrive sig Følgerne, da han upaatvivlelig vilde blive ført bort og skudt; nu vilde han tage bort og komme igen Kl. 11-12 om Aftenen, efter at have indhentet nærmere Ordre, og han vilde da føre ham ^{med} tilbage. - Knap $\frac{1}{2}$ Time efter hans Bortgang kom Fader, og da han blev underrettet om det passerede, satte han sig, syg og angreben som han var, til at skrive en Besværing til Wrangel, hvilken Bonnesen (1. Fuldmægtig) den følgende Morgen bragte til Kolding og afleverede, da han ikke kunde faa Wrangel i Tale, hvorefter han modtog et skriftligt Svar, dog uden Pas. Aftenen og Natten til d. 11. tilbragte vi en frygtelig Spænding, da vi jo ikke vidste, hvilket Øjeblik Ulykken vilde bryde ind over os. Faders og Moders Kuffert stod pakket, og alt var forberedt til den forventede Afrejse; imidlertid gik Timerne langsomt hen, og først Kl. 2 turde vi gaa i Seng, stadig med Øret paa Vagt efter enhver Lyd, som hørtes i det Fjerne. Den 11. kom Bonnesen hjem med uforrettet Sag, kun medbringende et Brev, hvorefter Fader fik Tilladelse til at bo her paa Gaarden; tillige fik vi at vide, at da Rekvisitionerne om Skansearbejdere ikke kunde ske ad lovlig Vej, havde de selv drevet dem ud med Bajonetterne og blandt andet taget en Præst, en Læge og alle Seminaristerne i Jellinge." (I Feltmarskal Wrangels bevarede Skrivelse af 11. Marts 1864 gives der Herredsfoged Holck Tilladelse til foreløbig at lede sine Embedsforretninger fra Follerup-Gaard, men det siges samtidig, at General Thomas' Rekvisitioner maa efterkommes, ogsaa med Hensyn til Arbejdere).

- I Februar og Marts var der dansk Indkvartering i Huset i Vendersgade.

Fredericia blev indesluttet af Fjenden d.8.Marts og bombarderet d.20. og 21. Marts. D.28.April rømmede Kommandanten, General N.C.Lunding efter Krigsministerens Ordre Fæstningen, og næste Dag rykkede Østrigerne ind; General Grev Nostitz blev Kommandant. (Freden blev underskrevet d.30. Oktbr., men først d.16.Novbr. forlod Fjenden Fredericia).

D.4.April fik Herredsfoged Holck et meget heftigt Angreb af "sin Asthma", men kom dog hurtigt over det. - Det kan her anføres, at han senere paa Aaret skriver: "Mit Helbred erholdt under Commissionssagen, ved fortsatte Overanstrengelser, et Knæk, som det aldrig senere har forvundet, og efterat jeg i den paafølgende Række af Aar havde lidt af hyppige Anfald af Gigt og dermed i Forbindelse staaende Skrøbeligheder, blev jeg i afvigte Aar saa heftigen angreben, at jeg var Døden nær",

Fredericia havde lidt meget ved Bombardementet (35 Ejendomme nedbrændte helt, og 93 blev beskadiget). Ida Holck skriver: "Den 2.Maj kørte vi ..... ind til Fredericia for selv at se, om det skulde være muligt at flytte derind. .... I vort Hus var der meget, noget værre, end jeg havde tænkt mig, da der hele Tiden var bleven fortalt at det havde lidt ganske ubetydeligt. I Salen var der to Huller i Muren og næsten alle Vinduerne ude, Døren ind til Spisestuen itu, og i Spisestuen var der et frygteligt stort Hul i Muren, det ene Vindue aldeles drejet om, Døren ganske ødelagt og det ene Spejl af den ude, Hul i Gulvet, og af Ruder existerede ingen. Af Meubler var der kun i Dagligstuen et lakeret Skab, Spisebordet og en smudsig Stol, og i de to Soveværelser nogle enkelte Meubler, hvilke to Værelser en Major Sabatowitsch havde taget i Besiddelse, men vi var jo derinde og fik Lov at lægge vort Tøj der, hvilket saa Tjeneren passede paa. .... I Doctor Abrahams Lejlighed i Stuen var der ogsaa nogle af vore Ting, og der var ingen Skade sket, men i den bedste Stue var der fuldt af Halm og Soldater. Inde hos Købmand Utzons ved Siden af vare vi og fik der Spor paa et forgyldt Spejl og den rødterne Sovesopha fra Kontoret, og min Sopha skulde efter Adjutantens Sigende være inde paa Postgaarden, men der kunde vi ikke komme ind. Nedenunder i vort Hus boede en Adjutant Hoepler ... og dernede stod min Blomstertrappe med Blomster. ... Jomfruen, som .... var ude i Gyldenfelts forrige Lejlighed, hvor General Nostitz boer .., fortalte, at der var helt meubleret med vore Meubler ....." (En Stump af en Granat, der faldt i min Farfars Hus, findes nu hos mig).

Af et løst Udkast til en Taksationsforretning for December 1864 ses det bl.a., at der i Hovedbygningen til Gaarden i Vendersgade har været Reparation ved Taget og Kvistvinduerne, samt paa 1.Sal, hvor Familien boede, i Spisestuen, hvor Muren ved Gaardsiden var gennemskudt og Loft og Vægge beskadiget ved Eksplosion, i Forværelset til Korridoren, hvor der var slaaet Huller af Granatstumper, i Salen, i Dagligstuen, i de 2 Soveværelser over Porten og i Entréen. I Stueetagen var der Reparationer i 6 Værelser og en Trappegang, ligesom der

blev repareret i Kælderen og i Porten.

I Sidebygningen var Taget meget beskadiget ved Gennemskydning; 150 Teglsten manglede, og 2 store Tagvinduer var slaaet itu. Paa 1. Sal var der Reparationer af 3 Kontorværelser, hvor Loftet var gennemskudt, og 5 andre Rum, i Stueetagen af 3 Rum; der var ogsaa Reparationer i Kælderen. Endvidere blev Hestestald og Karlekammer repareret, ligesom Havestuen, Vognremisen og Stakittet om Haven.

I Huset ved Kirkestræde var der Reparationer ved Taget, Værelserne og Porten. Der er for de fleste Rums Vedkommende Tale om baade Murer- og Maler/^{eller} Tapetsererarbejde, hyppigt ogsaa Snedkerarbejde, sjældnere om Smede- og Blikkenslagerarbejde.

- D. 4. Maj flyttede Familien til Madam Buhl i Herslev, hvor der iøvrigt ogsaa var fjendtlig Indkvartering, men under Vaabenstilstanden rejste Mor og Datter til København (efter 17. Maj), medens Herredsfoged Holck blev i Herslev indtil i Juni Maaned, da han tog tilbage til Fredericia, hvor hans Hustru saa sluttede sig til ham.

De havde under Krigen været meget ængstelige for deres Søn Emanuel, der var med som Reserveløjtnant og Adjudant ved 10. Batl. (senere 10. Regiment). Han havde lykkelig undgaaet den Granat, der paa Dybbøl dræbte Major Rohweder ved hans Side, men da Kampen genoptoges efter Vaabenstilstanden, idet Preusserne d. 28.-29. Juni gik over Alsund, blev han taget til Fange og ført til Fæstningen Schweidnitz, hvorfra han dog kom tilbage i August s.A. - Han var indstillet til Ridderkorset (saavel som til den paatænkte, men ikke uddelte Tapperhedsmedaille), men fik det ikke, hvad hans Far tog sig nær.

- D. 10. Septbr. 1864 udstedte Herredsfoged Holck Gælds brev til Livrente- og Forsørgelses Anstalten af 1842 for et Løn paa 950 Rd. mod Anvisning paa hans Dommerkornsgodtgørelse m.v. og yderligere Sikkerhed i Livsforsikringspolicer paa 1000 Rd.

- I en Skrivelse af 15. Septbr. til Vejle Amt skrev han:

"Under 11. f.M. er fra Amtet communiceret mig en Skrivelse fra Justitsministeriet af 1ste f.M., hvori tilkjendegives, at der med Hensyn til min indgivne Ansøgning om at blive sat paa fast Gage" (2500 Rd. aarlig) "med Sød- og Alderstillæg fra 1ste April d.A., ikke vil kunne bevirkes mig tillagt Alderstillæg, og at den faste Gagering i alt Fald først vil kunne beregnes fra næste Finantsaars Begyndelse, og er derhos forlangt min Erklæring, om jeg desuagtet vil fastholde min Ansøgning.

I denne Anledning undlader jeg ikke at meddele, at mit ~~in-~~bedes Indtægter næsten ganske ere ophørte siden Fjenden drog ind i Jylland, og at jeg endog forsætlig har afvist flere med Sportelindtægt forbundne Forretninger, som uden Skade kunde udsættes, fordi jeg fandt det upatriotisk og endog ligefrem oprørende at bidrage til, at det preussiske Militairgouvernement skulde faa Leilighed til at indcaseere Statscassens Andel i Gebyrer og Afgifter. - Alt jeg derved selv med Familie blev berøvet det Fornødne til Subsistents, er en Selvfølge, men jeg antog, at disse trykkende Forhold dog om ikke altfor

lang Tid vilde ophøre, og at Regjeringen, til samme Tid da, under de nærværende extraordinaire piinlige Forhold, der gjør et uafviseligt Krav til Embedsmandens Kraftanstrængelse, ikke med Ligeegyldighed vilde see ham berøvet den nødtørftige Indtægt, og at den saaledes vilde finde det stemmende med Billighed, enten at give ham en extraordinair Godtgørelse for Tab af Embedsindtægter under de fjendtlige Occupationer, som Tilfældet har været med mig under den fjendtlige Occupation i Sommeren 1849, eller at lade ham overgaae paa fast Gage fra det Tidspunkt, han ved den fjendtlige Occupation var berøvet sin Indtægt. - Om begge Dele har jeg indgivet Ansøgninger til Justitsministeriet, om det sidste med Forbehold af Sæd- og Alderstillæg, idet jeg forudsatte, at et af Alternativerne vilde blive mig bevilget. - Naar det, som anført, med Hensyn til sidstommeldte Ansøgning, er mig tilkjendegivet, at den faste Gagering først vil kunne indtræde ved næste Finantsaars Begyndelse, da medfører dette en Udsættelse til et Tidspunkt, til hvilket det fjendtlige Tryk paa Jylland maa antages ophørt og de ordinaire Forhold i det Væsentlige at være vendte tilbage, saa at der altsaa ikke vilde blive Spørgsmaal om Godtgørelse for Embedsindtægter i det foregaaende Finantsaar fra 1ste April d.A., i hvilket den fjendtlige Occupation har funden Sted. - Hvad endvidere angaar Meddelelsen om, at Alderstillæg ikke vil kunne bevirkes mig tillagt, da troer jeg ikke uden Føie at kunne bemærke, at det kun lidet stemmer med Billighed, at jeg, der i over 35 Aar har været Embedsmand, i en Alder af 62 Aar, skal henvises til at samle Anciennitet, lige med en Embedsmand, som nu erholder sin faste Ansættelse, og at der, om Saadant end hidtil har været anseet for rigtigt, under de nuværende Forhold er al Grund til at indtage et modsat og mere med Billighed stemmende Standpunkt.

I Henhold til Foranførte maa jeg erklære, at jeg, under de indskrænkende Betingelser, som ere stillede for min Ansøgnings Fremme, ikke kan ønske at fastholde samme."

I Anledning af de af ham og andre Justitseembedsmænd i Jylland indgivne Andragender om Erstatning, fordi de under Fjendens Besættelse "have været berøvede den største Deel af deres Embedsindtægter", svarede Justitsministeriet d.23.Septbr. 1864, at der ikke kunde tilstaas den Erstatning, men at man var villig til at søge dem tillagt rentefri Laan svarende til Forskellen mellem den for Embedet ved Lov af 19.Febr. 1861 normerede faste Gage og den Nettoindtægt, Embedsmanden havde haft i 1864, at afbetale med 1/24 mdl. i de næste Aar. - Folketingets Finansudvalg vilde imidlertid (efter Justitsministeriets Skrivelse af 23.Novbr. s.A.) kun tilstaa Laanene mod, at Embedsmændene stillede Kaution og svarede Renter, men indrømmede en Afbetalingstid paa 4 Aar.

- Der er bevaret et Notat om fjendtlig Indkvartering i Herredsfoged Holcks Hus i Vendersgade, hvorefter der fra 15.Septbr. til 8.Oktobre 1864 er afgivet Kvarter til 2 Skrivestuer à 24 Sk. daglig, til en Løjtnant à 24 Sk., til en Feldwebel og 2 Underofficerer

à 8 Sk., til 3 Menige à 4 Sk. og til 2 Hestepassere à 4 Sk. Fra 8. Oktober til 16. November er der afgivet Kvarter til 3 Officerer à 24 Sk. og 3 Menige à 4 Sk.

Der foreligger endvidere en af ham skrevet Kladde, dat. 22. Decbr. 1864, til en Specifikation over hans under Fredericias Belejring og dens Occupation af fjendtlige Tropper bortkomne eller beskadigede Bohave som Basis for Erstatningskrav. Den suppleres ved en i Koncept foreliggende Skrivelse af 12. Marts 1865 om Genstande, han ikke havde faaet ~~anf~~ert i sin tidligere Skrivelse.

Af den lange Liste over bortkomne Ting kan nævnes: 14 Stole, 15 Fag Rullegardiner, et Sengested med Sengeklæder, en Del Sengetøj, Duge, Servietter og Haandklæder, 3 Fag Gardiner, 2 større Skilderier i forgyldte Rammer, et Kontorbord, Messingtøj, Service (heraf 24 Tallerkener, 7 Par forgyldte Kopper, 12 Glas, 12 Knive, et Dyrerygsfad af Tin), Køkkentøj, en stor Krystalskaal, 3 Kogebøger, et stort Dannebrogssflag og 30 mindre, 2 store Straatæpper, 3 Kogebøger, en stor Brandstige, Brandhage og Brandspande, Havebænke og -bord, flere Bøger (deriblandt Lexica), en Mappe med Kobberstik og 2 finerede og indlagte Kasser med Laas, indeholdende en Konkyliesamling.

Af beskadigede Genstande nævnes en Jagtvogn og en Arbejdsvogn, Møbler, Sengeklæder, Husgeraad og en Kakkelovn.

- I et Brev af 24. Juni 1865 fra Fredericia til Ida skrives hendes Far bl.a.:

" .... Din Moder har været nødt til at forlænge Opholdet paa Ørnfeldt, da hun frygtede for, at Andresens skulde tage det ilde op, at hun forblev der saa kort, og hun har derfor udsat sin Afreise, som oprindeligen var bestemt til i Dag, indtil d. 27de dennes. Det vilde naturligvis være mig kjært at see hende snart, da jeg i min Eensomhed længes efter hende, saavel som efter Dig, min kjære lille Pus, men jeg har dog anmodet hende om, saafremt hun finder sig vel paa Ørnfeldt og troer, at hun kan faae Gavn af et fortsat Ophold der, at udsætte sin Reise derfra endnu længere. .... Hos Ravns har jeg, efter venlig Indbydelse fra dem, været eengang til Middag og eengang nemlig igaar, til Aften. ..." (Oberstløjtnant Ravn og hans Hustru boede i Fredericia).

- I nogle Breve fra Novbr. 1865 til Kancelliraad, Prokurator Borch i Vejle skriver han i Anledning af Salget af Teglværket i Vinding, at Ejendommen har kostet ham 10.000 Rd., og at han ved Salget har lidt et Tab paa 2000 Rd., men at Ejendommen har forvoldt ham mange Bekymringer, og at den, hvis Driften skulde fortsættes, mulig kunde volde ham mange Vanskeligheder, Pengeudgifter og Tab af Sindsro. I det sidste af Brevene meddeler han dog, at han har faaet solgt de Sten, han havde forbeholdt sig ved Salget, nemlig ca. 260.000 Mursten og 10.000 Tagsten, for ialt 2240 Rd., men han er bekymret over, at den hidtidige Bestyrer, Michelsen, der endnu ikke har aflagt Regnskab, har meddelt ham, at Teglværket staar i Debet til forskellige for et Beløb af over 1000 Rd., som skal berigtiges i Decbr. Termin. Han har anmodet Michel-

sen om hurtigt at sende en Opgørelse for 1865, man kan da senere faa Bemærkningerne for den tidligere Regnskabstid besvaret.

Kort efter døde han i Fredericia d. 10. Decbr. 1865, henved 64 Aar gammel. Hans ældste Søn Carl var da juridisk Professor og Enkemand, idet hans Hustru Christiane var død det foregaaende Aar efter 3 Aars Egteskab, kort efter at hun havde født ham en Datter. Emanuel var konstitueret Skovrider, Alfred og Harald var juridiske Studenter.

Hans Hustru, der ved hans Død var 53 Aar gl., fik da et overordentlig smukt Brev af 13. Decbr. fra O. Laub, Viborg, det var Biskop Hadenack Otto Conrad Laub (1805-82), Søn af hendes fornævnte Farbror, Sognepræst Hieronymus Laub. Han skrev her bl.a.: "Det der meest er gaaet dine Venner til Hjertet ved at faae det sørgelige Budskab, det er dog vist, at denne Bortgang skulde være saa pludselig, at Du ikke kunde see ham, og give ham dit Farvel ... Din sidste Reise med din Mand var, saavidt jeg veed, til Din ældste Søn, til hans lille Moderløses Daab. Du har deelt Din Søns store Sorg; nu maa han jo desto bedre kunne forstaae Din. Jeg tænker, at den dobbelte Sorg maa binde Eder desto tættere sammen og gjøre, at han endnu mere bliver, hvad han altid har været, Din Glæde og Ære - og nu tillige Din troe Støtte. Og saaledes alle de Andre."

- Der findes et godt Fotografi af ham fra hans senere Aar. Han har et kraftigt bygget Hoved med store Træk. Det glatragede Ansigt er fyldigt; han har en høj og bred Pande og en stor, krum Næse; den lukkede Mund er lige, Haaret, der har et let bølgende Fald, synes nu ret mørkt, men graasprængt. Udtrykket er venligt med et Anstrøg af Bestemthed.

I "Tante Idas Erindringer skriver hun: "Min Fader var en udmærket Mand, baade i sine Familieforhold den kærligste og bedste Mand, Søn og Fader, hjælpsom og opofrende imod Alle, som kom til ham om Raad og Daad, dertil en overordentlig dygtig Embedsmand og en udmærket Forhørsdommer." (Det kan her bemærkes, at der til mig er nedarvet en smuk, høj Sølv-Sukkerskaal i sen Empirestil med en tilhørende svar Sølv-Strøske, som var blevet skænket ham af Admiralinde Wleugel, hvem han havde hjulpet med nogle Pengesager. I Skaalen er indridset Initialerne D.W., og Giveren maa da være Dorthea Margrethe Wleugel, f. Lorentz, gift med Kontreadmiral Peter Johan Wleugel (1766-1835)).

Min Far, hans yngste Søn, skriver i sine Optegnelser fra Fredericia bl.a.: "Moder var selskabeligt anlagt og holdt meget af Selskaber; Fader kunde slet ikke lide dem og kom i daarligt Humeur, naar de forestod. Han var forholdsvis stille og tilbageholdende, naar han var i Selskab, men jevn og imødekommende mod alle dem, som han udenfor Selskabslivet kom i Berøring med, og derfor meget godt lidt. Han blev altid kaldt for Kammerjunker Holck - Kammerjunker passede ikke særligt godt for hans jevne Maade at være paa -; men i de senere Aar avancerede han til Etatsraad. .... Fader tog sig meget af os Drengene. Han spadsereede ofte med os, saa vidt muligt "Volden rundt"

og tog os med paa Landture. Undertiden eller snarere ofte var han i Lehmans Fraværelse constitueret som Amtmand i Vejle, og saa tog han os somme Tider med derover og overnattede med os i Amtmandsboligen, der udmærkede sig ved at huse et Æsel, et Dyr, som jeg aldrig før havde set, og hvis Skryden imponerede mig i høj Grad, og saa Orla Lehmanns krøllede Datter Margrethe. Jeg husker et Vers, som hun skal have digtet en Gang, da hun som lille Pige tog fra Vejle: "Farvel, Du kjønne Vejle - Med dine Bjerger stejle. - Farvel, I Bjerger stærke, - Farvel, Du Hedelærke." - Fader har mange Gange været min trofaste Kontrapart, der overtog det ene Parti af mine Soldater, medens jeg overtog det andet, og saa sloges vi med Papirkugler, indtil det ene Parti havde mistet alle sine Mand."

Overfor mig har min Far omtalt ham som en meget venlig Mand, velvillig, naturlig og fordringsløs. Han talte meget med Børnene. Han satte Pris paa Musik, skønt han ikke selv gav sig af med den. Uagtet han ikke brød sig om at gaa i Selskab, lod han sig dog i Reglen overtale dertil af sin Kone.

- Blandt hans efterladte Papirer findes der, navnlig fra Aarene 1840-45 en ret stor Brevveksling med genealogisk interesse-rede her og i Tyskland. En Del af den drejer sig om Legater og Stiftelser, der maaske paa Grund af Slægtskab kunde blive hans Børn til Nytte, men han var ogsaa selv levende interesseret i at samle Oplysninger om sin egen Slægt (særlig m.H.t. Oberstløjtnant Ole Holcks Afstamning) og om sin Hustrus Slægt, samt om flere andre Slægter, han stammede fra, bl.a. von der Lühe, v.Leben og v.Rotenburg.

- D.12.April 1866 lod Etatsraadinde Holck afholde Auktion paa Fredericia Raadhus over praktisk talt hele sit Indbo, da hun og hendes Datter Ida vilde flytte over til København for at bo sammen med hendes Søn Carl og dennes lille Datter Christiane (Nanna), der var knapt 2 Aar gl. Fra Kataloget kan nævnes følgende Møbler af Mahogni: 3 Sofaer, 3 Kommoder, 2 Piedestaler, 8 Stole, 2 Divanborde, 2 Spilleborde, 1 Chiffoniere, 2 Sengesteder; der var ogsaa 2 Spejle med Mahognirammer, det ene med Konsolskab, og et Mahogni-Theskrin med Krystaldaaser. Endvidere var der bl.a. 2 forgyldte Spejle, en forgyldt Lysekroner med rød Skaal, 3 Gibsfigurer med Konsoller (2 Bakkantinder og en Hebe), 2 forgyldte Lampetter og en forgyldt Lysekroner, alle med slebne Glasklokker flere Skilderier i forgyldte Rammer, et Skrin og et Camera obscura, et stort Spisestel (hvidt med brune Kanter), 2 forgyldte og 2 dekorerede Porcellæns Vaser, et Skilderi-Ur og forskellige Liberi-Genstande - foruden uspecificerede Bøger, Landkort og Musikalier.

Efter "Tante Idas Erindringer" kom hun og hendes Mor først til København i September 1866, og de er da formentlig blevet boende i Lejligheden i Fredericia med deres faa tilbageværende Møbler etc. indtil den Tid.

I Oktober 1866 skriver Etatsraadinde Holck i en Ansøgning vedr. hendes Mands Rangskat (20 Rd. halvaarlig) bl.a., at han "under

Krigen saa godt som aldeles ingen Embedsindtægt erholdt, uden at der derfor er blevet ham tillagt mindste Erstatning. Den ommeldte Forringelse i Embedsindtægten har derfor for mig faaet en blivende Betydning, idet et af mig indgivet Andragende om, at Aaret 1864 maatte udskydes ved Beregningen af min Enkepension, er blevet afslaaet, og min Pension som Følge heraf reduceret til 269 Rd. 6 Sk. aarlig."

Deres gode og lykkelige Samliv med Carl og den lille Nanna varede ikke længe. D.14.Aug. 1868, 4 Dage efter at han i München havde holdt Bryllup med Louise Schmitt, døde han paa Rejsen hjem, kun 34 Aar gl. Hans unge Kone tog straks til København for at lære hans Familie at kende og boede hos hans Mor og Søster i 3/4 Aar; hun blev i 1873 gift med hans Bror Alfred.

- Der er bevaret en Genpart af en Slutseddel af 10.Maj 1872, hvorefter Etatsraadinde Holck sælger Ejendommen Matr.nr. 516 i Vendersgade i Fredericia med tilhørende Jordlodder paa Marken, i alt 9 Tdr. Sædeland, til Prokurator L.Sidenius i Fredericia for en Købesum af 11.000 Rd., saaledes at han overtager Prioriteten 9000 Rd. og betaler Resten i Juni Termin 1872. - Resultatet blev, at en Hovedparcel af Gaarden kom til Sparekassen for Fredericia og Omegn, Resten af Gaarden til Skomager Hansen og Jordlodden til Avlsbruger I.I.Stilling.

- I 1873 blev hendes Søn Emanuel gift med Augusta Wolf, og i 1879 blev Harald gift med Augusta Fenger.

- I 1879 fik hun udbetalt 1250 Kr. som Arv efter Skattekas-serer J.W.Lützens Enke Helene Ambrosia, f.Kisbye, i Aalborg, idet hun var Barnebarn af dennes Fæder Sophie Elisabeth Kisbye, gift med Krigsraad Wilhelm Friderich Laub. - D.18.April 1885 døde hendes Søn Emanuel, knapt 47 Aar gl., og efterlod sig Enke og 5 Børn. - Hans Søster Ida skriver i sine Erindringer: "Denne sidste Sorg, at miste Emanuel, ligesom hun i Forvejen havde haft den tunge Skæbne at blive berøvet sin ældste Søn, tog meget paa min elskede Moder, hvis Helbred i de senere Aar havde været svagt, men det var ogsaa tungt at miste 2 elskværdige og udmærkede Sønner og begge i deres kraftigste Alder. 4½ Aar efter Emanuels Død bortkaldtes vor elskede Moder temmelig pludseligt d.26.November 1889 efter kun 2 Dages Sygeleje." Hun var da 77 Aar gl. og havde overlevet sin Mand i næsten 24 Aar.

Der findes 2 Fotografier af hende, antagelig fra hun var sidst i Fyrrerne. Hendes Næse har nu faaet en sjældent smuk Krumning. Hun ser yndig og fin ud og har et smittende, muntert Smil. Paa et væsentligt senere Fotografi er hun baade smuk og statelig, men Smilet er borte.

- Efter hvad min Far har fortalt eller skrevet i sine Optegnelser, var hans Mor en livlig Natur. Hun var ogsaa musikalsk og havde sunget en Del, bl.a. været med i et blandet Kor i Fredericia. Da han var en lille Dreng, begyndte hun at synge Duetter med ham. Musikken spillede ogsaa en væsentlig Rolle i deres ret store Selskabelighed; der blev spillet og sunget meget hos dem. De fleste af Garnisonens Officerer kom hos dem, foruden en Del af de civile Embeds-

mænd i Byen, og i deres 13 Alen lange Sal blev der holdt Baller (hvor Officererne i Reglen var i Uniform) og af og til spillede Dilettantkomedie, bl.a. "Valbygaasen". Forældrene tog ogsaa ud paa Sejlture med Børnene, saaledes til "Jordbærmanden", der boede nord for Strib. - Hans Mor var noget svagelig, men satte dog ikke synderlig Pris paa, at Pastor Pontoppidan i Fredericia en Gang, da hun klagede over sit daarlige Helbred, sagde: "Ja, hvad der er slaaget til en Skilling, bliver aldrig til en Daler."

I "Tante Idas Erindringer" skriver hun: "Naar jeg har sagt, at min Fader var den bedste og kærligste Mand og Fader, maa jeg ogsaa sige, at der kunde ikke være nogen bedre og ~~omhyggeligere~~ Hustru og Moder, end min var det, øm og omsorgsfuld for alles, baade sjælelige og legemlige Vel. Smuk, aandfuld og udmærket begavet, kunde hun med Liv og Interesse tage sig af sine Børns Opdragelse og kunde tillige saa udmærket gaa ind paa de Unge Ideer og Interesser, hvilket hun bevarer til den sildigste Alder, og kunde bl.a. bygge Luftkasteller trods de Unge, og uagtet hun ofte var melankolsk, paa Grund af sit svage Helbred og mange Lidelser."

Min Farmor Adelaide Holck, f. Laub, nedstammede fra Dr. med. Georg Laub (1554-97), der var Læge i Augsburg, og hvis kobberstukne Portræt er gengivet i "Slægten Laub". Han fik 1578 Vaabenbrev og 1583 forbedret Vaabenbrev af Kejser Rudolf II. af Østrig. Efter det endelige Vaabenbrev er Vaabenet en, i et af rødt og Sølv skraadelt Skjold, springende Hjort med Løv i Munden; paa den kronede Hjelm en opvoksende Hjort som i Skjoldet. (Efter et over 100 Aar gammelt Notat af min Farfar beroede det ældste Vaabenbrev da hos hans Svigermor, Majorinde Laub i Aarhus; begge Vaabenbrevene er nu i Behold hos den danske Gren af Slægten.).

Min Farmors Far Georg Laub var født d. 26. Septbr. 1775 i København (døbt i Garnisonskirken 4. Oktbr. s.A.). Han blev d. 1. Febr. 1790 Artillerikadet, 1. Jan. 1791 Sekondløjtnant, 30. Septbr. 1796 karakteriseret og 28. Decbr. 1798 virkelig Premierløjtnant. Han deltog i Slaget paa Rheden d. 2. April 1801 og fik/i ^{den} denne Anledning stiftede Guld-Medaille. D. 10. Juni 1803 blev han karakteriseret Kaptajn, d. 10. Marts 1808 Stabskaptajn, 1. Febr. 1810 Kompagnichef i Danske Artilleribataillon; 30. Novbr. 1813 fik han Majors Anciennitet, 5. Juli 1814 blev han Kompagnichef i Holstenske Artilleribrigade, 26. Aug. 1815 karakteriseret ^{og 10. Novbr.} Major, 1819 virkelig Major. D. 25. Juni 1822 blev han afskediget, og d. 22. Oktbr. 1823 døde han i Køge, kun 48 Aar gammel, (maaske under et Besøg hos sin Svigermors 2. Ægtefælle, der var Toldkasserer i Køge).

Ifølge O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie udmærkede de Artillerister, der betjente Kanonerne paa Batteriet Tre kroner, sig

i Slaget paa Københavns Rhed d.2.April 1801, idet de fuldstændig afslog den engelske Flaades Angreb. I Krigen 1807 - 14 udmærkede de ridende og kørende Batterier sig gentagne Gange, baade ved Udfaldene fra København og ved Træfningerne i Mecklenburg og Holsten.

I Conduitelisten 1814 for Dansk Artilleri Brigade (i Hærens Arkiv), underskrevet i København d.28.Septb. 1814 af Chefen F.J.C. de Saint Aubain, er indført følgende:

"Kaptain Laub

Duelighed samt Kundskab om Tjenesten i Almindelighed	: meget god.
Fyrighed samt Iver og Lyst for Tjenesten i Almindelighed	: meget god.
Subordination og som Følge deraf prompte Lydighed i at udføre Foresattes Befalinger	: meget god.
Forhold mod Undergivne	: god.
Føre Comando med Orden og Conduite	: god.
Opførsel og Conduite udenfor Tjenesten	: god.
Koldt uforsagt Mod og i Farens Stund hurtig Fatteevne og ferm Beslutning	: meget god.
Godt militairt Øje og rigtig Benyttelse af Terrain	: meget god.
Duelighed og Egenskab til at betrede høiere Poster	: meget god.
Duelighed og Orden i Regnskabsvæsenet og Eskadron eller Kompagnie Oeconomie	: god. "

- D. 15.Maj 1809 var han i Garnisonskirken i København blevet viet til Emilia Andrea Sophia Colding. Hun var født d.9. Novbr. 1781 i Kbhvn. (døbt i St.Petri Kirke d.18.s.M.) og døde d. 14. Aug. 1853 i Aarhus, henved 78 Aar gl., hos Arntzens, hendes Datter og Svingersøn.

- D. 13.Marts 1840 skriver Hanne Laub, f. Tostrup, (gift med daværende Sognepræst i Ryslinge Otto Laub) et langt Brev fra Frørup Præstegaard, hvor hendes Svigerfar Hieronimus Laub (Major Georg Laubs Bror) da var Præst, til Emilie Laub, f.Colding. Heraf anføres kun nogle mindre Stykker: " ..... Vær forsikret min kjære Emilie, at uagtet al Mangel paa Breve, møder dog enhver god Tidende fra Dig og Dine Børn hjertelig Deeltagelse i Frørup, og jeg maa endelig sige Dig og bede Dig sige Dine Børn i Aalborg, hvor usigelig glad hver Hilsen fra dem (som vi flere Gange har faaet gennem Pastor Lunds og Præsteenken Madam Wagner) er modtaget. Ja, vi har ogsaa faaet dem fra Dig og den elskelige Adelaide under det sidste .... Ophold og hørt om de yndige Børn, som baade Frederik og Hans skæve med Begeistring om, og vi har hjertelig glædet os over Beskrivelsen. Det er saa underligt for mig at forestille mig de søde Smaapiger Wilhelmine, Adelaide og Louise som Voxne og de 2 smaa Koner og Mødre. De staae altid for mig som Børn, og jeg kan endnu saa tydelig forestille mig det forskjellige Udtryk i disse yndige Barneansigter. ... Du har ingen gode Tidender at bringe os, kjære Emilie, om Dit eget eller Dine Børns Sundhed, og det er sandelig meget sorgeligt. ... Gud holde sin Haand over Din Wilhelmine og lade Alt blive lykkelig overstaaet! .. Tag nu kjærlig mod Dine 3 gamle Venners Hilsen og

bring dem til alle Dine Børn: Døttre, Søn og Svigersønner, de Du lever iblandt og de Fraværende, og skriv en venlig Hilsen til Din Adelaïde i et hjerteligt Ønske, at Gud vil forunde hende og hendes ædle Mand (som vi vel ikke har seet, men har den Glæde at kjende gennem saa mange gode Mennesker) og Børn Sundhed. ...." - (Brevet giver bla. ogsaa Oplysninger om adskillige andre af Familien).

Emilie Laub sender fra Aarhus hendes Brev videre d. 19. Marts med en Paategning: "Min søde lille Adelaïde! I Formiddag har jeg modtaget dette Brev fra Tante Hanne..... Jeg har for et Øjeblik siden sendt et Brev til Carl, som jeg sendte ham til sin Fødselsdag, tillige med nogle Stykker Linned og en Pung, Louise havde syet, og Fyrstaal fra Wilhelmine; disse Ting blev saa sildig færdig, at vi maatte jage dygtig med at faa det afsted, især da vores Pige 3 Gange var paa Toldboden for at faa Toldseddel. De kunde virkelig have nødig at Kongen gjorde ved dem, som han gjorde ved Kiøbenhavns Toldbetiente; han gik forgangen Morgen ud i Civilfrakke paa Toldboden Kl. 6 om Morgenen; paa hans Spørgsmaal til en Dreng, der sad paa Contoiret, om der ingen endnu var kommen andre end ham, svarede Drengen: Nei, de kommer ikke saa tidlig. Kongen eftersaae Protocolerne og ventede til Kl. 7, men endnu var ingen kommen; endelig gik han og sagde til Drengen, han skulde hilse dem, naar de kom, og sige, at Kongen havde været der, men det var sidste Gang han kom paa den Maade. - Fra Carl har jeg en Hilsen til Dig og Holck; jeg havde Brev i forgaars, han havde siden Nytaar bestandig lidt af reumatiske Smerter, især i Øjnene ..... Vi er alle her saa græsselig forkiølet, Louise og Wilhelmine hoster græsselig, og Børnene har begge ondt i Øjnene; men er dog alligevel ret muntre, ... Hvordan er det med min lille elskværdige Ida? og de andre kiære Børn? og hvordan har Du, Holck og Din kiære Svigermoder det i dette slemme kolde Veier? ....."

- D. 15. Novbr. 1840 skriver hun fra Aarhus:

"Kiære gode Holck. - Tak - ret inderlig Tak for Deres Brev og for Deres kiærlige Lykønskning til min Fødselsdag, med Glæde modtager jeg ethvert Brev fra mine Kiære i Aalborg, og med dobbelt Skønsomhed et fra Dem, hvis Forretninger er saa mange, og saa byrdefulde, Gud give De dog snart maatte faa det lidt bedre, end De i senere Tid har haft det, derom beder jeg daglig den gode Gud. - Dagen førend jeg modtog Efterretningen om Tante Hannes Død, havde jeg tilskrevet Otto Laub i Anledning af Charlotte Amalias Legat og paalagt ham paa det indstændigste at gjøre alt for at bringe de nødvendige Oplysninger tilveje. Jeg har ligeledes bedt ham skrive til Munster og bringe ham i Erindring, at han - Munster - selv var den, der skriftlig sagde mig, at jeg i min Ansøgning skulde skrive, at Etatsraad Laub havde opvartet Prinsessen som Livmedicus. Svar herpaa har jeg endnu ikke faaet, jeg formoder Tante Hannes Død har vel forhindret Otto i strax at skrive, og maaske Munster heller ikke er saa prompt med at svare. Jeg har sagt Laub, at De har anvendt alt

for at faa den fornødne Oplysning des angaaende, men har ikke været saa heldig at faa noget at vide, der kunde være fyldestgørende. Saa snart jeg faar Brev fra Frørup eller Ryslinge, skal jeg strax lade Dem det viide. For øvrigt er det udenfor Biskoppens Magt at ligge nogen Ansøgning tilside, da enhver Embedsmand kan søge det Legat for sine Børn; de Børn, der nedstammer fra Personer, der har været i Prinsessens Tjeneste, skal have Fortrin for andre, men det er meget ofte, at der ingen af dem er blandt de søgende - da Louise fik det, fik ogsaa Frøken Hein det, og hendes Familie havde ikke i fierneste Maade haft med Prinsessen at gjøre. - Munster refererer det, saa det er vel gandske nødvendig at have ham paa sin Side, og det haaber jeg da ogsaa, man kunde bringe det til, naar alle hans gamle Bekjendte og Venner kommer om ham. Prases af hvert Collegie er ogsaa Stemme havende, til dem maa man vel ogsaa henvende sig - det gjorde jeg rigtignok ikke, da Overkammerherre Hauch tog sig paa at bearbejde disse. Først i Mai Maaned er det, at Directionen tager Sæde, til den Tid maa vi dog vel faa noget udrettet. Dersom jeg ikke snart faar hørt noget fra Laub, skal jeg selv skrive til Munster. - Det glæder mig, jeg hører, at De har taget Dem en Medhjælper, det er sagtens meget bekostelig, da, som Adelaida siger, det er for Deres egen Regning, men saa faar det snarest Ende, og det er godt baade for Deres Helbred og humeur. - Lev vel kiære Holck! vær overbeviist om, at jeg stedse tænker paa Dem med Moderlig Kiærlighed, og er med ubegrænset Høiagtelse Deres hengivne

Emilie Laub".

(Den her omtalte Tante Hanne er Johanne Justine Laub, Major Georg Laubs Søster, "Munster" er Biskop J.P. Mynster. - I Aarene 1840 - 44 arbejdede Carl Holck energisk paa at skaffe en Portion af det nævnte Legat til sin Datter Ida og førte i den Anledning en meget stor Korrespondance. Flere af den Laubske Slægt havde tidligere faaet Legatet, men nu var der kommet en Bestemmelse om, at der skulde foreligge fuldt Bevis for den paagældendes Fortrinsret. Idas Afstamning fra Livlægen Hieronimus Laub kunde bevises ved Daabsattester, men da han ikke stod anført i Statskalenderen under Prinsessens Hofstat og heller ikke omtaltes i de Regnskaber for denne, der var bevaret, kunde der, uanset en Skrivelse fra hans Søn Wilhelm, hvori han kalder sin Far Prinsessens Livmedicus, og en støttende Erklæring fra Otto Laub, ikke skaffes positivt Bevis for hans Tjenesteforhold til hende. Carl Holck havde som et Bi-Moment anført, at en Slægtning af hans Farfars Svigermor (Sophie von der Lühe), Gideon von der Lühe havde været Kammerjunker hos Prinsessen, men han hørte ikke til Idas Ascendanter. - I de nævnte Aar indsendte han 5 Ansøgninger om Legatet, formentlig til sidst i det Haab, at det anførte dog kunde give en vis Forrang blandt de ikke fortrinsberettigede Ansøgere, men der ses ikke at være kommet noget ud deraf).

- I et udateret Koncept til en Ansøgning om en Portion af

Dronning Anna Sophies Legat skriver Emilie Laub: "..... Da Gud i Aaret 1823 bortkaldte min Mand, Major i Artilleriet Georg v. Laub, efterlodes jeg med 4 Børn i en høist sørgelig Forfatning: Da min Pension af Enkekassen kun var 250 Rbd. og af Pensionskassen 130, nødtes jeg til at sætte mig i Gjæld for at tilveiebringe det Fornødne til mine Børns Opdragelse, idet det Lidet, jeg ved Haandarbeide kunde erhverve til deres Underholdning, var utilstrækkeligt. - Denne Gjæld trykker mig endnu, og da mit Helbred kun er maadeligt og navnlig mit Syn svagt, saa at jeg ikke selv formaar at erhverve mig noget ved Haandarbeide, samt da min hos mig værende ugifye og svagelige Datter, som ikke nyder nogensomhelst Understøttelse, ei heller er istand til at erhverve synderligt ved Haandarbeide, befinder jeg mig i en nu langt fremrykkede Alder i en saare beklagelig Forfatning og imødeser kun tiltagende Kummer. ...."

- Det følgende Brev skrev hun til Vilhelmine Laub, da 6 Aar gl., Datter af hendes Søn Carl, der døde 1847 i Rendsburg af Tyfus knapt 33 Aar gl. (Det er foran efter "Slægten Laub" anført, at han var Kaptajn; men i "Tante Idas Erindringer" siges det, at han var Premierløjtnant og døde, lige da han stod for Tur til at blive Kaptajn, hvilket ogsaa stemmer med hans Gravskrift):

"Aarhus d. 5te November 1850.

"Mit kjære lille Barn!

"Allerede for længe siden har jeg villet skrevet til Dig for at takke Dig for Dit lille venlige Brev, men jeg har i længere Tid ikke befunden mig saa vel at jeg har kundet skrive, ogsaa har jeg aldeles tabt Lysten dertil, siden Gud kaldte Din ædle Fader, til hvem jeg saa gjerne skrev. - Det glæder mig meget at høre at Du er saadan en lille Flink Pige, der gjør Din Moder saa megen Fornøjelse.

- Jeg sender Dig her noget af det kjæreste jeg har i Eje, en Lok af Din Faders smukke Haar, den er klippet af efter at han var Død; bær den bestandig, og tænk altid paa ham med Kiærlighed, han er vel værdt at mindes med Kiærlighed, thi han var elsket af alle der kjendte ham og forstod at skatte hans ædle Hjerte og hans Værd, derpaa har jeg haft saa mange Beviser efter hans Død. - Hans Undergivne har sadt et smukt Minde paa hans Grav; da Du, min lille Wilhelmine! Læser tydsk saa vil Du nok forstaa, Hvad der staar paa det Kors De har sadt paa hans Grav. -

Hier ruhet die irdische Hülle des Premier Lieutenant von Laub, geboren d. 20 März 1814 zu Tranekær auf Langeland, gestorben d. 12te März 1847.

Paa den anden Side af Korset staar. -

Aus Liebe von den Unterthanen des 14. L: I: Battallion, Des frommen Andencken bleibt im Segen, Friede seiner Asche -

Graven er smykket med Graner og Blomster.

Naar Du bliver ældre, Lille Wilhelmine, vil Du vist ofte lade Dine Øjne dvæle ved den smukke Indskrift som Kiærlighed satte

paa Din Faders Grav. - Lev nu vel mit kjære Lille Barn, Hils Din gode Moder og Din Bedstemoder, og tænk altid med Venlighed paa Din ædle Faders Moder

Emilie Laub."

Emilie Laub, f. Colding, døde i Aarhus d.14. Aug. 1853 i sit 72. Aar.

Major Georg Laubs Forældre var Wilhelm Friderich Laub og Sophia Elisabeth Kisbye, der blev gift d. 14. Septbr. 1768 i Odense.

Wilhelm F. Laub var født d. 15. Maj 1735 i København og blev døbt d.18.s.M. i Petri Kirke. (Fadderne var: "Fr. Generalin v. Bardenfled, fräul. Wibike von Scheel, Hr. General et Commandant Graff v. Sponek, Hr. Hoffurister Alexander v. Masting, Hr. Etats Raht Schröder). Han blev Student 1748 og juridisk Kandidat/i Decbr. 1751. D. 28. Juni 1758 blev han Auditor ved Grenaderkorpsets 2. Batl. og 6. Maj 1760 Krigsraad. I 1762 blev han ved Korpsets Opløsning sat paa Ventepenge, 67 Rd., der ikke længe efter ved et nyt Regulativ blev nedsat til 60 Rd. (Fortegnelse over Ventepenge 1764). Af Krigs- Direktoriets referede Sager 6. Marts 1765 fremgaar, at Kongen har approberet, at den ved det Pløenske gew. Regiment ledige Auditorplads besættes med Krigsraad Laub, der har staaet ved den Batl. af Grenaderkorpset, der har været i Holsteen (hvorved 60 Rd. aarlig Ventepenge spares). D. 3. Juni 1766 blev han Tolder i Odense, 1771 Oplagsskriver ved Kbhvns. Toldsted og 1787 Pakhusforvalter ved Kbhvns. Toldbod. - I 1768 indskød han i den militære Pensionskasse for sin tilkommende Hustru 500 Rd. og inden Marts 1772 endnu 50 Rd.

- Der foreligger en med Carl Holcks Haandskrift skrevet og af ham bekræftet Genpart af den eneste mig bekendte Udfærdigelse fra Wilhelm Laubs Haand . (Adressaten er ikke nævnt):

"Pro Memoria.

Hendes Kongelige Høyhed, Høysalig Prindsesse Charlotte Amalia har havd saa megen Naade for Hendes gamle Liv-Medicus, min Fader, Etats-Raad Laub, at hun endnu i de sidste Tider har erindret og for de nærværende Liv-Medicis naadigst nævnt ham. Hun har efter hans Død meer end eengang beviist høy Kongelig Velgjerning imod hans ældste Søn - jeg den yngste gjør mig derfor og det underdanigst tillidsfulde Haab, at det vilde være passende med Hendes Kongelige Høyheds naadigst efterladte sidste Villie, om et af mine Børn, en Datter navnlig Johanne Justina, maatte nyde godt af høybemeldte Hendes Kongelige Høyheds prisværdigste Institut, hvortil dette Barn, fra sin egen Side betragtet, desuden synes qualificeret. - Hun har ved fordeelagtige Sjæls-Kræfter, det legemlige Uheld efter en Sygdom at have erholdt en meget besværlig Gang, som, Hr. Etats Raad von Bergers venskabsfulde Omsorg uagtet, ikke har været til at hæve. - Dette difficulterer ikke alene hendes Opdragelse i Hensigt til en og anden

nødvendig Information, men det betager ogsaa al Udsigt i Tiden (om hun, hendes svage Helbred uagtet, skulde leve saa længe) ved Giftermaal eller i anden Maade at gjøre nogen Lykke. - Det er imidlertid naturligt, at jeg ønsker hende saa lykkelig som muligt, og til hvem skulde jeg i dette Tilfælde rettere eller bedre henvende mig end til Deres Høy Velbaarenhed, som selv ikke mindre end Deres sal. Fader og Broder haver kjendt min Fader, og hvor Rigtigheden af mine angivne Haabs-Data saaledes bedst kan bestyrkes. - Jeg holder mig saa forsikret om Deres Høy - Velbaarenheds høygunstigste Antagelse, at jeg ikke veed at tilføie noget videre i den Henseende. - Men siden jeg nok kan forestille mig, at den høie Disposition, efter vedkommendes forskellige Stand og Fødsel, maa medføre forskjellig Fordeel; saa bliver det mig dog sluttelig endnu her en Pligt at tilkjendegive, at jeg er af god gammel Adel, som i et Øieblik øiensynlig kand beviises.

Kjøbenhavn. d. 19de April 1783

Wilhelm Frid. Laub."

- Han var"en lille, alvorlig Mand med et Fysiognomi, som endog skal have tiltrukket sig Lavaters Opmærksomhed". Hans Hjem skildres som "et stille ved Velstand og Dannelse oplivet Hus" (Hauch-Fausbøll: Slægthaandbogen). - Om hans Søn Hieronymus Laub, der var Ven med Rahbek og siden blev Præst i Frørup, sagde Kamma Rahbek en Gang til Sønnen Otto: "Deres Fader har et velsignet Ansigt, saa godt og fuldt af Majestet. Jeg tænker mig ham altid med Baand og Stjerne; han ligner ganske sin Fader, den gamle Krigsraad" (Otto Zinck: Den Laubske Slægt).

D. 1. Maj 1800 døde han i København, knapt 65 Aar gl. I en Ekstrakt af et udateret Brev fra hans Svoger Kancelliraad Johannes Ambrosius Kisbye omtaler denne hans Død. Han kalder ham en driftig Embedsmand og siger, at Sygdommen var "yderlig Nærvesvækkelse og Hyppocondrie", og at han var sengeliggende i de sidste 10-12 Dage.

- Hans Hustru, Sophia Elisabeth Kisbye var født i Odense d. 5. Juli 1749 og døde d. 7. Aug. 1799 i København, 50 Aar gl. I det fornævnte Brev staar der: "Hun leed meget i de sidste 5 Dage, var i Sundhedsdage altid mild og blid, besad et godt Hjærte og god Forstand."

Major Georg Laubs Hustru Emilia Andrea Sophia Colding var Datter af "Hofdanser" Christian Andreas Colding og Anna Sophia Jacobsen.

C. A. Colding var født omkring 1759 og kaldes ved Datterens Daab 1781 "Königlich Tänzer". Paa Det kgl. Theaters Budget for Theaterraaret 1786 er han opført som "Figurant" med en Gage af 200 Rd. Kammerherre Wamstedt, der var adm. Direktør 1778-92, har i en Kladder til Indstilling om Affattelse af et nyt Reglement (se Pers. Tidskr. 1912 p. 184) skrevet:

"Figuranter. 2. Klasse. .... 4) Colding er vel betalt med 200 Rd., som er Klassens Løn. Vel har han under Galeotti giort sig

Umag for at profitere i Konsten, men det kunde ikke lykkes ham, fordi hans Bryst var svagt." Han døde d.3.April 1798 i St.Kongensgade Nr. 50 i København, "39 Aar gl." - I Adresseavisen Nr. 93 for 1798 blev der indrykket følgende:

"Ved Hr. K.A.Koldings Død den 3.April 1798.

Du døde - elsket som Menneske, agtet som Mand. - Vi saa Dig hædret ved Din Konst, hædrende det ved Din Tid, derfor lod Bifald Dig imøde, - Men dyrt betales de Laurbær, som vanskeligen uden Sundhedens Tab erhverves.- Ak! mindre Kunstner, var Du maaskee endnu iblant os, - God var Du og vennehuld - Din Families Alt - Dine Venners Fryd - Du døde - men Dit Minde lever - det lever hos os, selv naar Død og Grav ophøre,

Over jordisk Kummer hævet,
 evig der i Glædens Hiem!
 Naar vi klage: Han har levet,
 Smiler Haab at sees igien.

Sk...."

Samfrændeskifte efter "Danser Christian Andreas Colding" blev afholdt den 7. Novbr. 1798 i St.Kongensgade 50. Til Stede var Afdødes Broder Niels Andreas Colding, Bødker ved det kgl. Bryghus, og Enken Anne Sophie Colding (med Laugværge Stads Musicant Michael Bentzen). Af hendes og Afdødes Børn: Carl Friderich 15 Aar, Henriette Lovise Christiane, 13 Aar, Emilie Andrea Sophie, 16 Aar og Helene Catharine, 13 Aar, var de 3 førstnævnte til Stede. - Boets Beholdning var 81 Rd., men Enken lovede at ville skænke hver af Børnene 150 Rd. - "Hr. Christian Møller paa Gaarden Marienborg i Gientofte By var nærværende og declarerede, at han, som med det første agter at indlade sig i Ægteskab med Enken", indestaar for disse Beløb m.v. ...."og forpligtede sig til at give Børnene den fornødne Underholdning samt en anstændig Opdragelse". Blandt dem, der underskrev Skiftet, var Christian Crell og Kaptajn Würtzen (Disse og Bentzen var gift med Enkens Søstre). - Efter Petri Kirkes Vielsesprotokol var "Christ. Andreas Colding, Königl. tåntzer", d. 21.April 1779 blevet viet i Brudens Hjem til "Jgfr. Anna Sophia Jacobsen, Königl. Cammusic.t.". Kautionist for Brudgommen var Kammerherre von Warnstedt, for Bruden Hans Hinrich Jacobsen. Hun var født i København og blev den 4.April 1758 døbt i Petri Kirke. Hendes Faddere var: "Mad. Else Müllern, Jfr. Susanna Müllerin, M.Iohann Michael Müller, M.Jacob Gabel, M.Bargum og M. Petersen."

Hun debuterede paa Det kgl. Theater d.2.Oktbr. 1775, 19 Aar gammel, som Dorine i "Tartuffe". Peder Rosenstand-Goiske skriver i sine "Kritiske Efterretninger", 1778-80: "Jeg har seet Jomfru Jacobsen een Gang udføre Moderens Rolle i Geert Westphaler, hvilken hun i mine Tanker spiller fortræffelig; og troer jeg vist, at hun ved Øvelse, Flid og Undervisning var for nærværende Tid den af hele Troupen, der vilde komme Sal. Madame Linkewitz nærmest i det Slags Roller. At

hendes mandige Udseende, hendes store Næse, hendes skarpe Øine, hendes rustne og stærke Stemme heri kommer hendes Genie og naturlige Action meget til Hielp, tvivler vel ingen om; ligesaa lidet som nogen vel kalder i Tvivl, at alle de anførte Natur-Egenskaber hos hende langt fra ikke bidrage noget fordeelagtigt for hende, f.Ex. i den Rolle, hun gjorde Prøve i, nemlig Lisettes i Tartuffe ..."

I Overskous: Den danske Skueplads III. p.77 siges der:

"Jfr. Jacobsen vilde man endelig have til at udføre de franske Kammerpiger, fordi man ikke havde nogen til dem, men hendes djærve Personlighed var saa ganske imod dette Fag, at hun faldt igjennem, endskjøndt hendes Spil røbede et umiskjendeligt Talent. I et Par comiske gamle Koner vandt hun almindeligt Bifald, og Direktionen glædede sig allerede til at have fundet en udmærket Skuespillerinde til disse vigtige Roller, men da Christian den Syvende en Aften var i Theatret og første Gang skulde see hende, raabte han strax ved hendes Indtrædelse, at han ikke for hendes store Næse kunde komme til at see de Andre, og denne Paastand, som ingen kunde snakke ham fra, bevirkede, at man ikke mere turde lade hende komme paa Scenen, men fik hende, efter at hun var bleven gift med en Figurant Colding, til at forestaae den qvindelige Garderobe, i hvilken Stilling hun forresten heller ikke var sikkert for Majestætens Uvillie, thi da han engang fra sin Loge skimtede hende inde i en Coullisse raabte han høit: "Madam der, kommer Hun nu igien med sin store Næse? Tag den væk, jeg kan ikke see for den! "

Hun fik Afsked som Skuespillerinde d.11.Marts 1778 og blev ansat som Garderobeforvarerske, fra hvilken Post hun afskedigedes 1816. Efter Coldings Død blev hun 1798 gift med den senere Toldkasserer Møller i Køge. Hun døde d.23.Marts 1821, henved 65 Aar gl. (Meddelt af Theaterhistorikeren, kgl. Operasanger Edv. Agerholm). - I Theaterbudgettet for 1786 opførtes "Overpaaklæderske Mad. Colding" med 150 Rd. og "for omhyggelig Bevaring" 30 Rd. (Toldkasserer Møller er jo utvivlsomt den i Samfrændeskiftet 1798 nævnte Christian Møller paa Marienborg).

Pakhusforvalter Wilhelm Laubs Forældre var Hieronymus Laub og Johanna Justina Scharffenberg, der blev gift d.7.Maj 1721 i København.

Hieronymus Laub var født d.15.Febr. 1684 i Augsburg som Søn af Sognepræst ved St. Ulrichs Kirke i Augsburg, Magister Georg Laub (1626-86), af hvem der findes et Portræt i Kobberstik, der er gengivet i "Slægten Laub", og hans 2. Hustru Anna Dorothea Heydt (+ 1730).

Han var Student i Helmstedt 1701 og studerede fra 1705 videre i Leiden, hvor han 1707 tog den medicinske Doktorgrad; han foretog derefter en Studierejse til Frankrig og England og kom 1711 - i Pestens Tid - til København (i Worms Lexicon siges det, at han

1711 blev indkaldt til Danmark som Feltmedicus). Han blev straks Læge ved Krigshospitalet (Landetatens Hospital) paa Ladegaarden og var fra Maj 1712 til Udgangen af 1736 Læge ved Kvæsthuset. Her havde han (efter Gardes "Efterretninger") som "Medicus ved Flaaden" i 1720 en Gage paa 500 Rd., men i 1731 kun 400 Rd. Af Krigskancelliets refererede Sager 9.Decbr. 1720 Nr. 7 fremgaar det, at Søkvæsthus-Medicus Dr. Laub havde ansøgt om Gage for sit Arbejde ved Landetatshospitalet, for hvilket han i 8 Aar intet havde oppebaaret. Sagen blev imidlertid udsat til den senere Regulering. I 1720 blev han Hofmedicus, i 1736 kgl. Livmedicus, i 1739 virkelig Justitsraad og i 1746 virkelig Etatsraad. Han var en anset og dygtig Læge, han blev i 1740 Medlem af det medicinske Kollegium og var ogsaa Medlem af det Leopoldinske Akademi i Wien. Han stod ganske udenfor den i hans Tid herskende pietistiske Retning i Medicinen. For Etablering af en til Kvæsthuset knyttet methodisk Undervisning af Barberkirurgerne skal han have virket ivrigt. I "Slægten Laub" siges det, at han i 1743 af Murermester Ole Lange købte den Parcel, hvor den saakaldte Admiral Gjeddes Gaard nu staar, som han rimeligvis ogsaa har ladet opføre. - Han døde pludselig i Kbhvn. d.5.Decbr. 1753, 69 Aar gl.

- Hans Hustru Johanne Justina Scharffenberg var født d.10. Novbr. i København som eneste Datter af Hofapoteker Michael Georg Scharffenberg (ca. 1662-1711) - se O. Müller: Kong Salomons Apotek - og Botilde Lindberg (+ 1731),

Hun døde i København d.1.Marts 1753 i sit 54. Aar.

Pakhusforvalter Wilhelm Laubs Hustru Sophia Elisabeth Kisbye var Datter af Hans Rasmussen Kisbye og Hølene Ambrosia Brink, der blev gift d.23.Oktbr. 1737 i Odense.

Hans Rasmussen Kisbye var født d.1.Marts 1684 paa Falster som Søn af Sognepræst til Stadager og Nørre Kirkeby paa Falster Rasmus Hansen Kisbye (ca. 1656-1709) og Elsa Maria Winther (1663-89).

Efter I.C.Bloch:"Den Fyenske Geistligheds Historie" blev han i Anledning af Moderens Død 1689 sat i Latinskolen paa Falster; han blev Student 1703, Baccalaureus 1705 og tog Attestats 1708. Her var Professor Lintrup til Stede som Notarius, "hvilken strax tilbød ham frie Værelse og Spiisning i sit Huus for at undervise hans Domestiquer i Theologien til Examen Theologicum." Her blev han i 3 Aar, til Pesten i 1711 adskilte dem, idet Professor Lintrup med Familie tog til Kolding, medens Kisbye med en af "Domestiquerne" drog til Falster. Efter Pesten opholdt han sig 2-3 Aar hos Sognepræsten i Nykøbing, Magister Gregers Zimmer, som var ham nær besvogret, "for der ved Øvelse i at prædike at beqvemgiøre sig til Prædike-Embedet. For herudi at søge Befordring, opholdt han sig siden stedse i København og levede ved at informere Studenterne i Theologien, hvor han

og 1718 af Decano Facultatis Philosophicæ, Prof. Iohannes Bircherod samme Morgen, da Disputæzen for Magister Graden skulde holdes den 21de Iulii, af Mangel paa Candidater i Tallet 21 i Cathedra blev anmodet om at møde, som og skeede, og saaledes blev Magister. I Kraft af endeel berømmelige Vidnesbyrd fra vedkommende Professorer om Mag. Kisbyes Beqvemhed til saadant et Embede fik han d. 25. Juni 1725 "Designation til den Theologiske Profession ved Gymnasium i Odense" efter Mag. Elias Naur, og efter dennes Død d. 6. Maj 1728 begyndte han sine Forelæsninger. "Dette Embede har han siden forestaaet med stor Flid og Berømmelse. Han er af det Theologiske Facultet 2de Gange ved forefaldende Høitideligheder indbudt til Doctorgraden i Theologien, men han haver begge Gange undskyldt sig derfor."

Hans Stilling betegnes som Professor theologiæ ved Odense Gymnasium eller som Professor i det hebraiske Sprog og Lektor ved dette Gymnasium.

Han døde d. 10. Marts 1758 i Odense, 74 Aar gl.

- Hans Hustru Helene (Lene) Ambrosia Brink var født d. 20. Febr. 1715 i København, som Datter af den bekendte Magister Iver Brink (1665-1728), senest Sognepræst ved Nicolai Kirke i Kbhvn., og hans 2. Hustru Sophie de Seidelin (1692-1741), der 2. Gang blev gift med Biskop Christian Ramus. (Biografier bl.a. i Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, 6. Bind, p. 209 ff, af Holger F. Rørdam, og i M. Seidelin: "Den Seidelinske Slægtbog I. p. 462 ff, med Portrætter).

Helene Ambrosia Kisbye, f. Brink, døde d. 17. April 1788 i København, 73 Aar gl.

"Hofdanser" Christian Andreas Coldings Forældre kendes for Tiden ikke. De eneste Udgangspunkter for at finde dem er - da jeg har forstaaet, at der ikke i Det kgl. Theaters Arkiv haves Oplysninger om Tid og Sted for hans Fødsel -, at han ved sin Død d. 3. April 1798 angives at være 39 Aar gl. (jfr. Richters "100 Aars Dødsfald") og saaledes skulde være født ca. 1759, og at han havde en Broder Niels Andreas Colding, Bødker ved Det kgl. Bryghus, der var til Stede ved Skiftet efter ham d. 7. Novbr. 1798.

Efter Meddelelse fra Landsarkivet for Nørrejylland ses der ikke i Aarene 1758 - 60 at være født nogen af Navnet Andreas Christian eller Christian Andreas i Kolding eller Kolind. I københavnske Kirkebøger og andre Kilder nævnes oftere Personer af Navnet Colding, der dog ikke har kunnet sættes i Forbindelse med Danseren, og i de trykte Stamtavler over forskellige Slægter Colding omtales han ikke.

Ejendommeligt nok findes der i Stamtavlen over Familien Colding fra Askø Degnebolig i Personalhist. Tidsskr. 1944 p. 19 ff en Niels Andreasen Colding (1761-1823), der boede i København, men han var Styrmand, og i det Søskenekuld, hvortil han hørte, var der

Børn, født i 1758, 1759 og 1760. Der var saaledes ikke Plads til en Broder Christian Andreas (Andreasen?), med mindre han skulde have været Tvilling. Derimod kunde der have været Plads i Aarene 1762-64, men selv om Aldersangivelser ved Dødsfald ofte er urigtige, vilde det vist være mindre sandsynligt, om man havde taget saa meget fejl. Pudsigt nok havde Styrmanden en Brodersøn, Skibsfører Andreas Christian Colding (1780-1836), født i København, der maaske kunde tænkes opkaldt efter Danseren, og Andreas er i det hele Nøglenavnet i denne Slægt.

Anna Sophia Colding, f. Jacobsen, var Datter af Hans Henrich Jacobsen og Sophia Catharina Knigen, dør efter St. Petri Kirkes Vielsesprotokol d. 14. Maj 1755 blev "im Høuse copulirt, Caut: Hr. Müller, Hr. Frid. Wilhelm Eichler."

Hans Henrich (Hinrich) Jacobsen var født i November 1726 i Flensborg som Søn af Sadelmager Hans Jacobsen og blev døbt den 14. s. M. i St. Nicolai i Flensborg (Fødselsdatoen og hans Moders Navn anføres ikke i Kirkebogen). Fadderne var "Hans Hinrich Voje, Elert Wakkerhagen, fr. Anna Bielen."

I Kancelliets Supplikprotokol for 2. Halvaar 1760, Nr. 558, læses det, at "Hans Hinrich Jacobsen her af Staden, som i 6 Aar har tient ved Grenader-Corps^{det}et og siden er blevet antaget ved kongelige Capell som Violon, hvilcken Tieneste hand nu i 5 Aar har forrettet uden allermindste Gage eller indkomme, hvorover han med Konen og Børn er geraaden i yderste fattigdom", beder om Privilegium paa Urtekramhandel. Resolutionen af 2. Oktbr. 1760 lod paa, at det ikke kunde bevilges.

Han havde "lært" i Helsingør. Fra 1762 til 1786 var han Medlem af det kgl. Kapel (Oboist) og fra 1771 til 1792 var han Hofdansemusikinspektør. Han dirigerede Musikken d. 16. Januar 1772 i Hoftheatret, da Struensee dansede sin sidste Dans med Dronning Caroline Mathilde. Fra 1792 til sin Død 1795 var han Stadsmusikant i København. Han var en yndet Dansekomponist (se nærmere om ham i C. Thranes: "Fra Hofviolonernes Tid", p. 116, 210 og 443, og i Dr. Villads Christensens: "Stadsmusikanten" i Historiske Meddelelser om København V. p. 349-52). Efter hans Død ansøgte Enken om at beholde Embedet til Paaske 1796 og om 100 Rd. Pension; begge Dele blev tilstaaet. Hun skildrede her hans Genvordigheder i den Tid, han var Stadsmusikant.

Under Skifte-Registreringsforretningen d. 9. Septbr. 1795 (Skifteprotokol 2, Nr. 1485) forklarede hans Hustru, der underskriver sig: Sophie Catharine Knige, at hendes Mand døde Natten mellem 8. og 9. Septbr. (han var da henved 69 Aar gl.), og at han af Ægteskabet med hende efterlod sig 5 Børn:

"Christian Conrad Jacobsen, Fuldmægtig og boende paa Fredensborg. Anna Sophie Jacobsen i Ægteskab med Danser Christian Andreas Colding. Lovise Frideriche Jacobsen, gift med Capitain Henrich Lorentz Würtzen af Norske Livregiment.

Cathrine Jacobsen, gift med Christian Crell, Fuldmægtig ved Stift-Antmanden Grev Knuts Contoir.

Helena Marie Jacobsen, ugift og her til stæde."

(Den sidstnævnte Datter blev kort efter gift med Faderens Efterfølger som Stadsmusikant, Michael Frederich Bentzen, og en Datter af dem blev d. 22. Maj 1797 døbt i Nicolai Kirke og kom til at hedde Sophie Lovise Frederica; Fadderne var: Justitsraad Scharffenberg, Hr. Crell, Capitain v. Würtzen, Mad^{me} Jacobsen og Mad^{me} Colding).

Af Skiftet fremgaar bl.a., at Stadsmusicus Jacobsen boede i Vinhandler Hygums Hus Nr. 33 paa Øster Gade og havde 2 Tjenestepiger. Der tilkom ikke Musicant Svende og Drengs Løn i Boet, da de lønnes af Embedets Indtægter med en Andel. Der var Fortegnelse over Indbo og Instrumenter. Der fandtes en Skomagerregning paa Sko til Wilhelm, Frederich og Johan; det var maaske nogle af Musicant Drengene. Endvidere var der en Regning fra Bogtrykker Sönnichsen: "Jan. 1794. Trykkeløn for 6½ Ark Menuetter (14 Expl. til Kongen og Dronningen) og for 4 Ark Noder til Deres Engelske Dandse (de kgl. Herskabers Expl^{per}). Juni 1795. Trykkeløn for 2 Ark Noder til Dandsene for næste Vinter."

Knigen eller,

- Om Sophia Catharina Jacobsen, f. / Knige vides der ikke mere end, hvad der fremgaar af det foregaaende, saaledes ikke, naar og hvor hun blev født og døde, eller hvem der var hendes Forældre, men hendes Efternavn er saa sjældent, at man hefter Opmærksomheden paa Andreas Esaias Cniggen (eller Cnigge), der var født i Wolfenbüttel d. 18. April 1687 og døde d. 10. Juni 1747. Han var Eræst i Vandrup (ved Flensborg) fra 1722 til sin Død. D. 27. Marts 1732 blev han i Helliggeist Kirke i København viet til Sophie Giertrud Sprick, Datter af Isenkrammer Ludolf Sprick. Og Antagelsen vinder i Sandsynlighed, naar man lægger Mærke til, at Sophia Catharina Kniges Forlover ved hendes Bryllup ^{i 1755} Friderich Wilhelm Eichler, d. 25. Novbr. 1733 i St. Petri Kirke i København var blevet viet til Martha Sprick, en anden Datter af Isenkrammeren.

P.S. - Efter Ch. Hausbøll: "Admiral Gjeddes Gaard" har Admiralen fmt. ikke ejet denne Gaard. I 1728 havde den 15 Fag (56 Alen) til Gaden. Kort efter blev den udstykket, og da Studiosus S. Liir d. 18. Juni 1738 fik Skøde, havde Ejendommen kun 6½ Fag til Gaden og var vurderet til Brandforsikring til 4400 Rd. D. 20. Marts 1743 fik Dr. Hieronymus Laub Skøde paa den af Murermester Lange, men allerede 13. Maj 1748 købtes den af Etatsraad Jens Bing (Brandforsikring 6500 Rd.). Laub eller en Forgænger har vist herefter foretaget nogle Forbedringer. Bygningen til Gaden, St. Kannikestræde 10, er opført af en i 1792 tiltraadt ny Ejer.